

Täysistunto

Torstai 9.2.2023 klo 16.00—19.07

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.07.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—17.02), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.02—17.59) ja puhemies Matti Vanhanen (17.59—19.07).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
työministeri Tuula Haatainen
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen
puolustusministeri Mikko Savola

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hallituksen perhepolitiikasta (Riikka Purra ps)

Suullinen kysymys SKT 244/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ovat ministerit paikoillaan, joten aloitetaan. — Edustaja Purra.

Keskustelu

16.01 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Suomalaisten syntyvyys on surullisen alhaista. Me tarvitsemme lisää lapsia. Tehtävämme on tehdä Suomesta sellainen, että perheenlisäys on toivottava, iloinen ja mahdollisimman riskitön vaihtoehto nuorille pariskunnille.

Suomessa syntyy keskimäärin alle 1,5 lasta naista kohden. Väestömäärä kääntyy laskuun, jos syntyvyys on alle 2,1 lasta. Syntyvyyteen on vaikeaa vaikuttaa politiikalla, mutta meidän on yritettävä. Perheiden tueksi tarvitaan konkreettisia toimia mutta myös asenne-muutos.

Perussuomalaiset esittävät perheiden tueksi ansiotuloverotukseen reilua lapsivähennystä, jolloin verotus kevenisi lapsimäärän myötä. Edellinen hallitus — keskusta, kokoomus ja siniset — poisti vähennyksen. Arvoisa valtiovarainministeri, oletteko valmiit kannattamaan esitystä lapsivähennyksestä? Nyt tarvitaan määrätietoisia tekoja perheiden hyväksi, ja ei kai tätä tärkeämpää asiaa olekaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.02 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ensinnäkin erittäin arvokasta ja hienoa, että kyselytunnin aiheeksi, perussuomalaiset, olette valinneet Suomen tulevaisuuteen valtavan syvästi vaikuttavan muutoksen, joka todellakin on se, että viime vuonna Suomeen syntyi lapsia vähemmän kuin 150 vuoteen. Se on aika iso ristiriita sen todellisuuden kanssa, että tämä on maailman onnellisin maa, kun ihmiset eivät uskalla perheellistyä tai eri syistä perheellistymisen ei ole mahdollista.

Olen aivan samaa mieltä kysyjän kanssa siitä, että on vaikea tehdä sellaista yksittäistä lakipykälää tai edes euromääräistä muutosta, joka ikään kuin kääntäisi tämän suunnan. Suomi tarvitsee lisää ihmisiä, lapsia, mutta ehkä näkemyksemme eroavat siinä, että me tulemme tarvitsemaan tänne myös väkeä ulkomailta, jotta työvoimatilanteemme nopeasti saisi avun.

Mitä tulee tukiin lapsiperheille, tämä hallitus on puolustanut voimakkaasti lapsilisäjärjestelmää. Siinäkin näyttää olevan ristiriitaisia näkemyksiä. Se on ollut tasapuolisin, yhdenvertaisin tapa tasata tuloeroja perheellisten ja ei-perheellisten suomalaisten välillä, ja tätä järjestelmää me olemme halunneet vahvistaa erityisesti yhden vanhemman perheiden yksinhuoltajille [Puhemies koputtaa] ja inflaation keskellä myös ylimääräisellä lapsilisällä.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat tästä aiheesta esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Purra jatkaa.

16.04 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarvitaan myös asennemuutos. Erityisen vastuuton on ilmapiiri, jossa pelotellaan ilmastokatastrofilla, äitiyttä painetaan alas korostamalla naiselle koituvia taloudellisia kustannuksia ja laskeskellaan jopa lapsen hiilijalanjälkeä. Lapsi ei ole mittareilla mitattava rasite vaan elämän tärkein ja arvokkain ihminen. Myös perheeseen pitää luottaa — se on maailman vahvin yksikkö.

Talous ja toimeentulo ovat suurimmat syyt siihen, etteivät perheet pääse toivomaansa lapsilukuun. Myös työtilanteen epävarmuus nousee kärkeen. Siis suomalaisten työhön liittyvät epävarmuudet.

Arvoisa hallitus, tämä maa on ainoa oma maa meille suomalaisille. Määrätietoinen perhepolitiikka ja lapsimyönteisyys ovat huolenpitoa tästä maasta. Perussuomalaiset haluavat toimia, joilla Suomi kannustaa omia perheitään kasvamaan. Siihen ei riitä yhtenä kuukautena nostettu lapsilisä, vaan vaaditaan muutos koko asennoitumisessa suomalaisiin perheisiin ja syntyvyyteen. [Puhemies koputtaa] Kysyn hallitukselta: mitä aiotte tehdä, jotta suomalaiset voisivat päästä toivomaansa lapsilukuun ja maamme syntyvyys kasvaisi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Kiuru tällä kertaa. [Krista Kiuru: Vai haluaako pääministerin sijainen?] — No annetaan ministeri Saarikon nyt sitten vastata kuitenkin.

16.05 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että aihepiiri Suomen tulevaisuudesta, lapsista ja nuorista itse asiassa koskettaa ihan jokaista hallituksen ministeriä, ja uskon, että kysymyksiinne varmasti täältä löytyy vastaus näkökulmasta riippuen. Oletan, että ministeri Kiuru olisi halukas vastaamaan tähän ennen kaikkea siksi, että tämä hallitus on Suomen historian ensimmäinen, joka laati maalle lapsistrategian — siis ensimmäinen hallitus, joka otti näkökulmakseen lasten oikeudet ja lasten läsnäolon yhteiskunnassa sen kaikilla eri tavoilla. Se on minusta merkittävä arvovalinta, ja nyt oleellista on, että myös tulevat hallitukset tulevat tätä ajattelua tukemaan.

Käytännön osoituksena tästä nostan esiin vain muutaman esimerkin: Ensinnäkin saimme valmiiksi pitkään Suomessa kaavaillun perhevapaa uudistuksen, joka lisää vanhempien yhteistä aikaa lapsen kanssa kotona niinä ainutkertaisina kuukausina lapsen syntymän jälkeen, jotka kukin vanhempi varmasti kohdallaan muistaa merkittävänä elämänvaiheena. Pidän tärkeänä arvovalintana myös sitä, että esimerkiksi koronan jälkeisessä ajassa me olemme lisätalousarvioissa vahvistaneet nimenomaan lasten ja nuorten pärjäämistä ja vaikkapa koulujen arkea koronan varjojen heittäessä vaikeuksia suomalaisten lasten ja nuorten mielenterveyteen. [Puhemies koputtaa] Nämä vain esimerkkeinä mainittakoon siitä asenteesta, miten tämä hallitus lapsiin ja nuoriin suhtautuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Nyt on minuutti täyttynyt. — Edustaja Simula.

16.07 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset eivät tänä päivänä edes pääse toivomaansa lapsilukuun, ja se on huolestuttavaa. Ensimmäinen lapsi saadaan yhä aiempaa myöhemmin, ja monissa perheissä seuraavaa lasta ei välttämättä saa-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

da lainkaan. Sille on toki monia syitä, ja osaan on vaikea poliittisin toimin puuttua, mutta on tärkeää vaikuttaa niihin asioihin, mihin me voimme. Tärkeintä olisi huolehtia laadukkaista lapsiperheiden palveluista, mutta niin koulumaailma kuin päiväkodit ovat kriisissä.

Samaan aikaan naiset kertovat, etteivät he saa apua raskaus- ja pikkuvauva-ajan väsymykseen ja terveysongelmiin, kuten raudanpuutteeseen. Saatetaan viitata kintaalla ja väitetään väsymyksen vain yksinkertaisesti kuuluvan vauva-arkeen. Hyvinvoiva äiti ja isä ovat tärkeintä, mitä vauva tarvitsee.

Hyvä hallitus, teidän kaudellanne mihinkään edellä mainitsemini ongelmiin ei ole tullut helpotusta. Milloin tulee päivä, jolloin äidit saavat [Puhemies koputtaa] tasavertaiset palvelut ympäri Suomen ja he saavat apua, kun tarvitsevat, ilman vähättelyä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt aika on täyttynyt. — Ja nyt ministeri Kiuru.

16.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin hienoa, että eduskunnassa keskustellaan perhepolitiikasta, ja kiitän syvästi siitä, että puheenjohtaja Purra perussuomalaisista tämän kysymyksen asetti tässä. Kyllä se kertoo eduskunnasta, mistä täällä keskustellaan: siitä oikeasti myöskin halutaan puhua ja sitä arvostetaan.

Pidän tärkeänä, että eduskunta sai lapsistrategian valmiiksi. Siinä on myös perhepoliittisia avauksia, ja näistä toimenpiteistä eduskunnassa ollaan yksimielisiä. Se oli legendaarinen teko Suomessa: aikaisemmin ei löytynyt mahdollisuutta tätä asiaa edistää, ja tällä hallituskaudella sitä on tehty.

Siitä olen sentään eri mieltä, että Suomessa naiset eivät saisi laadukkaita synnytyspalveluja. Olen sitä mieltä, että meillä on eriarvoisuutta yhdenvertaisessa kohtelussa, se on selvää, mutta tämän kauden alusta, kun siirryimme yhteiseen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmään, myös nämä yhdenvertaisuusongelmat ovat varmasti jäämässä historiaan. Se on tärkeätä, miten me yhdessä puhumme naisista ja [Puhemies koputtaa] millä tavalla me suhtaudumme perheeseen, sillä se kertoo myös suomalaisesta sivistyksestä paljon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Junnila.

16.09 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilastokeskuksen mukaan palkansaajien reaaliasiot laskivat loppuvuonna peräti 5,7 prosenttia. Epävarmuustekijät heijastuvat perheiden arkeen, jossa joudutaan toden teolla miettimään, miten rahat saadaan riittämään. Lapsien harrastuksista ja muista perheille tärkeistä menoista on jo jouduttu tinkimään. Hallituksen toimet ovatkin suuntautuneet pääosin yhteiskunnan tukien varassa eläville. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa työssäkäynnin kannattavuuden ja kotiin jäämisen suhde on entisestään pienentynyt. Keskituloisten ostovoima on leikkaantunut vuodessa yli 350 euroa, perheissä paljon enemmän. Hallitus onkin jättänyt työtätekevät äidit ja isät kärvistelemään yhtäältä hintojen, korkojen ja inflaation nousun ja toisaalta kalliin sähkön, lämmön ja polttonesteiden kanssa. Miksi ette ole neljän vuoden aikana halunneet jättää perheille tätä enemmän? Perheiden perustamisen tulee olla mahdollista ja perheiden arkielämän [Puhemies koputtaa] mahdollisimman sujuvaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

16.11 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Junnilan puheenvuoron näkemys on väärä suhteessa hallituksen toimiin. Luettelen muutamia ratkaisuja, jotka minusta kyllä vastaavat juuri siihen huoleen, joka kohdistui teillä työssäkäyviin vanhempiin.

Ensinnäkin tämä hallitus, kuten edellinenkin, on tehnyt päätöksen varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta. Mikä voisi olla suoraan kohdistuvampi teko työssäkäyville lapsiperheille kuin maksualennukset päiväkotipäivistä?

Toinen huomioni liittyy perhevapaauudistukseen. Nyt siis palkkaan sidottua, niin sanottua ansiosidonnaista perhevapaata ovat viime syksystä alkaen saaneet pidemmän aikaa lapsen syntymän yhteydessä sekä isä että äiti.

Kolmanneksi, täällä useita kriittisiäkin huomioita sisällään pitänyt sähköavustus, sähkötuki kotitalouksille, on nimenomaan sellainen, että siinä ei ole rajoituksia kotitalouksien tuloille, vaan se kohdistuu myös työssäkäyville lapsiperheille ja yhtäläisesti yksin eläville suomalaisille.

Ja huomioni myös lapsilisistä, mitä itse pidän perusteltuna: Kyllä Suomella voisi olla varaa [Puhemies koputtaa] niitä myös korottaa. Ne ovat olleet toimi riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Ranne.

16.12 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terapiahavaintojen mukaan lisääntynyt ilmastoahdistus aiheuttaa keinottomuuden tunnetta. Maailman väitetään tuhoutuvan, joten miksi hankkia lapsia. Lapsiasiavaltuutetun vuoden 22 kertomuksen mukaan viidesosa 18—45-vuotiaista ei halua lapsia. Tärkeimpinä syinä tälle mainittiin: Maapallon kantokyky ei kestä lisää ihmisiä. Lapsettomuus on ilmastoteko. Tätä mieltä ovat erityisesti Etelä-Suomessa asuvat 25—35-vuotiaat.

Teidän vihervasemmistohallituksen ylikireä ilmastopolitiikka — se se vasta legendaarista on. Mistä löytyy se toivo ja se usko siihen tulevaisuuteen, siihen hyvään Suomeen [Välihuutoja], jota meidän kaikkien pitää puolustaa? Voisitteko te osoittaa sitä todellisilla teoilla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.13 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimusten mukaan on todella siis totta, että Suomessa lapsia syntyy ennätysellisen vähän. Ja meidän on oltava rehellisiä sen tosiasian äärellä, että syntyvyyden määrä ja ne perheet, joihin lapsia syntyy, on myös kytköksissä perheen taloudelliseen tilanteeseen ja koulutustasoon. Kun viittaatte siihen, mistä syntyy toivoa rohkaistua perheellistymään, vastaukseni kuuluu: koulutuksesta. Me tutkimusti tiedämme, että koulutettu ja sitä kautta työelämään helpommin pääsevä, erityisesti nuori mies, on elämäntilanteessaan helpommin perheellistytävä: on helpompi löytää puoliso ja saada perhettä elämäänsä. Se vain on näin. Koulutuksella ja toimeentulolla on Suomessa nykyään syvä yhteys lapsilukuun, ja siksi meidän kannattaa yhteiskuntana panostaa koulutukseen ja kiinnittää erityistä huomiota nuorten miesten syrjäytymisriskiin, koska sillä on suora yhteys perheellistymiseen, puolison löytämiseen ja sitä kautta Suomeen syntyvyyden tilastoihin.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Näkemyksenne ilmastoahdistuksesta on sinänsä paikallaan. Minustakaan me emme saa [Puhemies koputtaa] puhua ilmastonmuutoksesta tavalla, joka vie toivon nuorilta ja rohkeuden perheellistyä. Siitä olen samaa mieltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Keto-Huovinen.

16.14 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsettomuus koskettaa joka viidettä hedelmällisessä iässä olevaa, ja lapsettomuus on yksi aikuisiän suurimmista kriiseistä. Meidän tulisi kaikin keinoin edistää lapsitoiveen toteutumista kaikille sitä toivoville. Hallitus kuitenkin poisti yksityisiin hedelmöityshoitoihin liittyvien tutkimusten Kela-korvauksen vuoden alussa, samanaikaisesti kun julkisella puolella resurssien puute aiheuttaa suurta alueellista epätasa-arvoa lapsettomuushoitoihin pääsyssä. Viime vuosina 45 prosenttia kaikista hedelmöityshoidoista tehtiin yksityisillä klinikoilla. Kela-korvaus ei ollut suuri, mutta se on ollut yhteiskunnan kädenojennus lapsitoiveiden toteutumiselle ja syntyvyyden kasvuille. Miksi hallitus toimii kuitenkin päinvastoin poistamalla hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Kiuru.

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Sarkkinen on työmatkalla, mutta sen verran asia sivuaa kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriötä ja erityisesti tätä hoitopuolta, josta kysyitte, että ajattelin, että vastaan tähän.

Kun me katsomme eduskunnassa tätä keskustelua, mitä ollaan käyty nimenomaan siitä, kuinka paljon Kela-korvauksilla yhteiskunnassa saadaan hyvinvointia aikaan, niin ikävä kyllä meidän Kela-korvausten määrä on näiden vuosikymmenten varrella koko ajan laskenut, ja se todellinen vaikutus Kela-korvauksesta on liian pieni, että me saisimme sillä vaikuttavuutta aikaan. Tästä on monia selvityksiä. [Välihuutoja]

Olen samaa mieltä kuitenkin edustajan kanssa siitä, että jos aidosti halutaan lapsilukua nostaa, niin seuraavassa hallitusohjelmassa isoin kysymys tulee olemaan, miten yhteiskunnassa suhtaudutaan veronmaksajien rahoilla tehtäviin hedelmöityshoitoihin ja onko tämä vain perheen oma asia vai tukeeko yhteiskunta vahvemmin sitä, että näihin hoitoihin pääsee, ja minkälaisilla säännöksillä. Olette aivan oikeassa siinä, [Puhemies koputtaa] että tätäkin on syytä harkita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Räsänen.

16.16 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän syntyvyyden syöksykierteeseen tarvitaan perhepolitiikan suunnanmuutos. Kotihoidon tukea ei pidä romuttaa vaan kehittää, ja myös lapsilisiä on kehitettävä. Niitä ei ole sidottu indeksiin, ja niiden reaaliarvohan on suorastaan romahtanut.

KD on esittänyt vaihtoehtobudjeteissa lapsilisiin korotusta, ja olemme myös ehdottaneet 1 000 euron vauvarahaa jokaisesta syntyvästä lapsesta, mutta tarvitaan myös ennakokuluulottomia ihan uusiakin malleja. Esimerkiksi Virossa monilapsisten perheiden lapsilisien reippailla korotuksilla on saatu syntyvyys nousuun, siellä on saatu hyviä tuloksia. Kysynkin vielä teiltä, valtiovarainministeri: miltä kuulostaisi Unkarin perheudistus, jossa

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

alle 30-vuotiaat ensisynnyttäjät ja kaikenikäiset vähintään neljän lapsen äidit vapautetaan tuloverosta ja myös opintolainan saa anteeksi synnyttämällä lapsen alle kolmekymppisenä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.17 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta meidän kannattaa yhteiskuntana suhtautua kaikkiin näihin edustaja Räsänen kuvailemiin kansainvälisiin esimerkkeihin kiinnostuksella ja avoimin mielin ja samalla ikään kuin tunnistaa se realiteetti, että kaikki eivät halua lapsia, kaikki eivät voi saada lapsia — sekin herkkyys tässä keskustelussa kannattaa muistaa. Mutta jos emme ajattele tätä vain yksilötasolla vaan yhteiskuntana, niin minä ainakin haluaisin rakentaa Suomea, jossa olisi henki ”lisää lapsia, totta kai” [Päivi Räsänen: Hyvä!] ja muistaisimme keskustella myös siitä, että lapset ovat ilon lähde, eivät pelkästään perheelle tuleva kulurasite tai työelämässä kuoppakohta naisille vaan myös yhteiskunnallinen ilo ja itse asiassa koko kansakuntamme jatkuvuuden välttämättömyys. Aihepiiri on herkkä. Poliitikot tästä salista eivät voi määrätä suomalaisia lisääntymään, ja sellaista politiikkaa en myöskään itse halua olla tekemässä. Edellytyksiä voi luoda. Siksi itse suhtaudun hyvin avoimesti, mikäli haluamme todella herätä tähän ihmismäärän puutteeseen Suomessa tästä eteenpäin, että on tehtävä jotakin myös myönteistä syntyvyyden hyväksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohi.

16.19 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden arjessa totta kai rahalla on merkitystä, mutta kun katsoo näitä uusimpia tutkimuksia siitä, miksi syntyvyys on romahtanut, niin kärkeen nousevat tällaiset asiat: ensimmäisenä, haluan tehdä muita minua kiinnostavia asioita; toisena, joutuisin luopumaan nykyisestä elämäntyylistäni; ja kolmantena, ei löydy sopivaa kumppania. Tämä kertoo siitä, että kysymys on paljon muusta kuin rahasta, enemmänkin yhteiskunnallisten arvojen muuttumisesta. Monesti julkisuudessa puhutaan lapsiperheiden arjesta ongelmien kautta. Mietin sitä, kuinka me voimmekaan voimistaa sitä viestiä, kuinka paljon lapset tuovat iloa keskuuteemme — vanhemmille, isovanhemmille ja kaikille meille. Kysynkin hallitukselta: mitä me voimmme yhdessä tehdä, että tämä viesti voimistuisi yhteiskunnassa eikä niinkään lähestyttäisi lapsiperheiden arkea ongelmien kautta? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru.

16.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perheministerinä kyllä kiitän valiokunnan puheenjohtajan puheenvuoroa, koska minusta hyvin kauniilla tavalla kerroitte sen, että yhteiskunnassa ei ole yksiselitteistä enää, miksi ihmiset esimerkiksi eivät omaa lapsia. Monilla on hyvin kipeitäkin tarinoita taustalla syystä tai toisesta, ja tietenkin se tapa, millä me puhumme perheellistymisestä, on tärkeä.

Minäkin olen yrittänyt näyttää henkilökohtaista esimerkkiä, ja noin kymmenen ja puoli kuukautta vanhan tyttären äitinä olen omaakin tarinaa jakanut, vaikka yleensä pidän suuni supussa perheasioista ja muistakin. [Naurua] Olen ajatellut, että se tarina kertoo varmasti

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

muillekin siitä, että aina on toivoa, jos me yhdessä haluamme näitä asioita olla edistämässä. Ajattelen, että se tapa, millä me puhumme niin toisistamme kuin omastakin elämästämme, kertoo myös siitä, että me luomme ihmisille mahdollisuuksia siihen, että kyllä me voimme rohkaistua arvioimaan omia elämäntilanteitamme niin monella tavalla aina uudelleen. [Puhemies koputtaa] Niin minäkin olen saanut tehdä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juuso.

16.21 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa tehdään tuhansia lain hengen vastaisia, kyseenalaisia huostaanottoja, kerrottiin Kuntaliitosta MTV-uutisille viime heinäkuussa. Huostaanottoihin ja sijoituksiin päädytään siksi, että lapsille ei ole saatavissa mielenterveyteen ja oppimisvaikeuksiin liittyviä palveluita. Lastensuojelun asiantuntijat pitävät nykykäytäntöä perheille katastrofaalisena. On totta, että lastensuojelua tarvitaan joskus. Sijoitus on kuitenkin aina äärimmäinen interventio, koska siinä puututaan kaikista voimakkaimmin ihmisen ihmisoikeuksiin, perusoikeuksiin, itsemääräämisoikeuteen ja yksityisyyden suojaan. Yhdenkään lapsen etu ei ole tulla erotetuksi perheestään turhaan. Myös Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta on jo vuosia sitten todettu, että lastensuojelu on yksi Suomen suurimmista ihmisoikeusongelmista.

Arvoisa puhemies! Miksi hallitus ei ole ryhtynyt selvittämään lastensuojelun nykytilaa, ja miksi hallitus ei teetä [Puhemies koputtaa] puolueetonta nykytilaselvitystä, jotta tietäisimme, mitä sijoitetuille lapsillemme kuuluu?

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeätä, että me puhutaan lastensuojeluongelmista. Itse puhun niistä hyvin avoimesti. Tässä eduskunnassa ei kenelläkään ole väärää kuvaa siitä, missä tilanteessa lastensuojelu on. Joka ainoalla hallituskaudella on, kerran tai kaksikin, lastensuojelun lainsäädäntöä uudistettu. Se kertoo siitä, että meidän täytyisi pystyä tekemään lastensuojelussa aivan täydellinen makeover eli kokonaisuudistus, ja sitä me olemme jo alkaneet tekemään sosiaali- ja terveysministeriössä. Itse ajattelen, että meillä on aika paljon hampaankolossa nimenomaan lastensuojelun näkökulmasta. Meillä on velkaa, jota meidän täytyy maksaa, ja se täytyy ehdottomasti laittaa kuntoon.

Itse ajattelen tästä lastensuojelusta ja tuosta teidän kysymyksestänne niin, että me olemme päätyneet erikoiseen tilanteeseen. Sosiaali- ja terveydenhuolto on elänyt omaa elämäänsä molemmilla laduilla. On sosiaalityötä ja on sitten sitä terveydenhuoltoa, ja erityisesti lastensuojelussa tarvitaan molempia, ja se on tämä nykymalli, millä pitää mennä eteenpäin. Mutta sen raja-aidan ylittäminen on vieläkin vaikeaa, ja monet lapset, nimenomaan mielenterveyspalveluiden puutteesta, ovat lopulta lastensuojelun asiakkaina, [Puhemies koputtaa] ja tämä ei ole tarkoitus. Tämä ei ole sopivaa, ja näin ei voi jatkaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

16.23 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perhe on yhteiskunnan luonnollinen ja perustava ydinosa. Olen aika paljon saanut postia tämän kauden aikana lastensuojelun ongelmista. Olemme myös pitäneet siitä kaksi lastensuojeluiltaa täällä ja kohdanneet näitä ihmisiä. Kyllä täytyy sanoa, että vaikka siellä on hyviä tapauksia, niin siellä on valitettavasti myös semmoisia tapauksia, mistä minä kansanedustajana en ymmär-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

rä, miksi on päädytty huostaanottoon. Meillä on siitä kuluja noin miljardi vuodessa, ja mielestäni muuttamalla toimintatapoja me voisimme säästää siitä noin 500 miljoonaa euroa. Siellä on joukossa nuoria äitejä, joilta on lapsi huostaanotettu aikaisemmin. Tiedän varmuudella tämän kauden ajalta yhteydenottojen perusteella kolme tapausta, joissa nämä äidit ovat päätyneet aborttiin sen takia, että he eivät uskalla enää tehdä lapsia, koska he pelkäävät, [Puhemies koputtaa] että lastensuojelu vie nämä pois. Miten näette tämän asian?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tietenkin lähtökohta on se, että jokainen lapsi voisi asua kotonaan, olla vanhempiensa kanssa ja elää sitä jokapäiväistä elämää. Sitten on tapauksia, joissa tämä ei syystä tai toisesta toteudu, ja on myöskin todella ikäviä tarinoita siitä, mitä on tapahtunut. Itse ajattelen niin, että meidän pitää myöskin lastensuojelun osalta pohtia paljon muutakin kuin sitä, minkälaisia uusia pakkokeinoja otetaan aina käyttöön. Meidän pitäisi pohtia sitä, miten me voimme tarjota niille lapsille, jotka ovat tässä kierteessä eli lastensuojelulaitosten kierteessä, jokapäiväistä aitoa lapsuutta. Se on se kysymys, johon eduskunta ei ole pystynyt lainsäädännöllä ikävä kyllä vielä vuosien varrella reagoimaan, ja tämä on yksi haava, johon meiltäkin on jäänyt tässä työssä vielä tekemättä. Ja sen takia tämä lastensuojelulain kokonaisuudistus tulee tarpeeseen. Se on tehtävä äärettömän huolellisesti nimenomaan tästä näkökulmasta, ja siinä pitää ottaa huomioon se, että lasten tilanne [Puhemies koputtaa] on muuttunut. Me tarvitsemme [Puhemies koputtaa] myös terveystalvveluja näille lapsille, [Puhemies: Näin!] jotta tilanne ei akuutisti pahene.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt tästä aiheesta vielä yksi kysymys, ja sen esittää edustaja Tynkkynen.

16.26 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Onpa kiva kuulla, että meillä on tänään täällä lehterilläkin pienokaisia seuraamassa. Voi, kunpa minulle ja miehelleni myöskin tuo lapsiarki kohta koittaisi.

Kun perheessä nuppiluku kasvaa, kasvavat myös menot. Kun perhekoko kasvaa tietyn rajan yli, kustannukset suorastaan pomppaavat. Yksi lisälautanen ei enää riitäkään, vaan suurempi perhe vaatii isomman tai useamman auton tai tilavamman kodin. Ne ovat kalliita hankintoja, jotka jarruttavat perheiden kasvuhaaveita.

Hallitus jakoi pitkään sähköhenkilöautojen hankintaan valtion tukirahaa. Parin tonnin tuki oli kuitenkin saatavilla vain niille, joiden kukkaro sallii kymppitonniin sähköauton hankinnan. Harvan sallii. Pitäekin kysyä, haluammeko tukea hyvätuloisten Tesla-kauppoja vai lapsiperheiden kasvua. Perheauton hankintatuki lapsiluvun perusteella olisi paljon oikeudenmukaisempi tukimuoto. Kysyn liikenneministeriltä: olisitteko valmis tarkastelemaan sähköautotuen sijaan tällaista tukimuotoa, jossa tuettaisiinkin nyt kolmen lapsen perheiden auton hankintaa, [Puhemies koputtaa] kuten muualla EU:ssa on tehty?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Harakka.

16.27 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne on nyt tässä se, että suomalaisessa taloudenpidossa ei ole ollut tapana

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

tukea autoilua, auton hankintaa lainkaan. [Välihuutoja] Sähköautotuki on myöskin sellainen, joka on ollut ylimenokauden tuki siihen tilanteeseen, jossa olemme päässeet erinomaisiin tuloksiin liikenteen sähköistymisessä. Se, että olemme ylittäneet kaikki hurjimmatkin unelmat siitä, kuinka paljon Suomen autokanta sähköistyy, on paljolti sen ansiota. Näin ollen olemme päässeet jo siihen tulokseen, että minkäänlaiseen tukeen yksityisauton hankintaan ei tällä hetkellä ole tarvis.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä aihealue on tällä kertaa keskusteltu, ja vaihdetaan aihetta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen menolisäyksistä (Sinuhe Wallinheimo kok)

Suullinen kysymys SKT 245/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Wallinheimo.

Keskustelu

16.28 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Vastuulliseen taloudenpitoon kuuluu periaate, että kun välttämättömän tärkeisiin kohteisiin lisätään menoja, otetaan jotakin muualta pois. Tämän ymmärtää jokainen kotikatsomossakin. Hallitus sanoo, että velkaantumisen johtuu vain koronasta ja Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan. Tämä ei pidä paikkaansa. Iso osa hallituksen menolisäyksistä nimittäin tehtiin jo vaalikauden alussa ennen kuin kriiseistä oli tietoaakaan.

Kokoomus on koko ajan tukenut hallitusta koronan hoidossa sekä Suomen puolustuskyvyn vahvistamisessa. Toisaalta kokoomus on johdonmukaisesti esittänyt mittavia menosäästöjä vastapainoksi. Kyky toimia kriisitilanteessa heikkenee, mitä enemmän velkaa otetaan. Kysynkin ministeriltä: kun rahaa on pitänyt laittaa esimerkiksi koronakriisin hoitoon tai puolustuksen vahvistamiseen, miksi hallitus ei ole vähentänyt vähemmän tärkeitä menoja toisaalta? [Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.29 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Wallinheimon kysymykseen ensiksi tarkennus, että ei synny väärinymmärrystä: on aivan totta, että hallituksen toimitissa tähän kuluneeseen neljään vuoteen on mahdunut onneksi muutakin kuin kriisien hoitoa, mutta kyllä merkittävin osa velasta on syntynyt kriisitoimista koronan ja Venäjän hyökkäyssodan ja energiakriisin seurauksena. Se ei tietenkään poista sitä enkä yritä kiistää, etteikö muitakin menoeriä olisi ollut, mutta aivan kuten eilen aika laajasti ja perusteellisesti täällä välikysymyskeskustelussa kävimme läpi, näitä muitakin menoja on valtaosaltaan oppositio tukenut. Tämä on tärkeää huomata — ei siksi, että niistä tulisi jotenkin vähemmän kalliita tai velasta vähemmän hankala asia Suomelle, mutta on vain reilua todeta ääneen, että me olemme olleet kaikki sitä mieltä, että

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut aukkokohtia, joita olemme halunneet euroilla vahvistaa, kuten vaikkapa poliisien määrän lisääminen tai hoitajien määrän lisääminen meidän sosiaali- ja terveyspalveluissa. [Ben Zyskowiec: Missä te olette säästäneet?] Nämä kaikki toimet ovat olleet sellaisia, [Puhemies koputtaa] joita te olette olleet valmiita tukemaan. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ne edustajat, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, seisomaan, ja V-painike. — Edustaja Wallinheimo jatkaa.

16.30 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Menneet sukupolvet ovat rakentaneet meille hyvinvointivaltion vastuullisen taloudenhoidon periaatteita noudattaen. Tätä periaatetta noudatettiin tähän hallituskauteen saakka. Kahden edellisen hallituksen päätöksillä julkista taloutta vahvistettiin 10 miljardilla eurolla. Silloin kohdattiin finanssikriisi, eurokriisi ja maahanmuuttokriisi. Silti kehyksissä pysyttiin ja menolisäykset rahoitettiin budjetin sisältä. Teidän vuorollanne menoja ei ole asetettu tärkeysjärjestykseen. Jokainen eteen tullut ongelma on hoidettu velkarahalla, 40 miljardia uutta velkaa. Ja te, ministeri Saarikko, annoitte eilen olettaa, että kaikki on hyvin Suomen taloudessa. Missä maailmassa te elätte?

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus sanoo, että julkinen talous on ajautumassa haaksirikkoon. Kysyn ministeriltä: uskotteko, että tämän vaalikauden aikana Suomen julkisen talouden kriisinsietokestävyys on vahvistunut?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.32 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole milloinkaan väittänyt, että Suomen talouden tilanne olisi erityisen hyvä, en viimeksi myöskään eilen. Olen sanonut, edustaja Wallinheimo, teille ja koko tälle salille, että Suomen talouden tilanne on vakava. Se on itse asiassa erittäin vakava siksi, että korkomenot ovat nousussa kaikesta siitä velasta, miten Suomi on 15 vuoden aikana ottanut. Tämän hallituksen osuus siitä on noin kolmannes. Ja se on vakava myös siksi, että me olemme sitoutuneet, että... Inflaation hintojen nousun mukana myös valtion monet menot nousevat, kuten vaikkapa rahoituksemme sosiaali- ja terveyspalveluihin tai eläkkeisiin. En ole koskaan väittänyt, että Suomen talouden tilanne olisi erityisen hyvä, mutta olen todennut, että on ollut helpompi toimia vaikeassa taloustilanteessa, kun on ollut koko eduskunnan laaja tuki näille miljardien velkaratkaisuille, joita kriisit ovat meiltä vaatineet. Näin on ollut helpompi toimia. Ja jos haluatte lähteä, edustaja Wallinheimo, katselemaan taaksepäin — minä katselen mieluummin eteenpäin — [Ben Zyskowiec: Kuten Eilen!] kyllä sitä velkaa syntyi itse asiassa aivan merkittävä määrä nimenomaan kokoomusjohtoisen sinipunahallituksen aikana ilman yhtään ainutta kriisiä. [Puhemies koputtaa] Jos lähdetään tälle linjalle, niin sopii jatkaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvin kuitattu!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen.

16.33 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri Saarikko! ”Ilman yhtä ainutta kriisiä” — kuulin teidän sanovan ja myös eilen samoin. Eikö kuitenkin ole niin, että jos historiaa oikeasti katsotaan, niin Kataisen hallituk-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

sen aikana sopeutettiin kuusi miljardia päätösperäisiä sopeutuksia [Jani Mäkelän välihuuto] — noin puolet veroja nostamalla, puolet menoja vähentämällä — ja silloin eittämättä merkittävä velkaantuminen johtui poikkeuksellisen syvästä ja poikkeuksellisen pitkäaikaisesta, ennätyksellisen pitkäaikaisesta talouden taantumasta, kun taas Marinin hallituksen aikana talous viime vuonna on ollut hyvässä kasvussa ja velkaantuminen on nyt tänä vuonna syvenemässä. Se johtuu poikkeuksellisen voimakkaista ja poikkeuksellisen pitkäaikaisista menolisäyksistä, joiden takia teidän allekirjoittamanne julkisen talouden suunnitelman mukaan velkaantuminen vain lisääntyy seuraavien neljän vuoden aikana. Tämä on teidän perintönne, vai miltä osin puhuin palturia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.34 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koskaan ei ole tapoihini kuulunut myöskään syyttää siitä, että edustajat täällä puhuisivat muunneltua totuutta. Tämä on näkemyksenne, jonka haluatte tuosta kertoa. Jätitte mainitsematta — sen rohkenen kuitenkin todeta — että Kataisen hallituskaudella Suomi ei päässyt kiinni samalla tavalla talouskasvuun [Timo Heinosen välihuuto] kuin muu Eurooppa, ja se taisi olla keskeisimpiä syitä siihen, miksi Suomi velkaantui — kun talouskasvua ei syntynyt. Ja se on meille kaikille hyvä opetus siitä, että ei taloutemme tule nousemaan vain kipeillä menosopeutuksilla, joita Suomi tulee tarvitsemaan ja valitettavan paljon, vaan ennen kaikkea myös talouskasvulla, työtä ja yritteliäisyyttä tukemalla. Se on linja, joka Suomen on väistämättä valittava, ja on erittäin hyvä, että välikysymyskeskustelunne toi esiin meille kaikille suomalaisille ennen kaikkea kaksi asiaa: sen, että koko eduskunta on ollut laajasti tämän velkaantumisen politiikan ja kriisien hoidon takana — kiitos siitä tuesta myös suomalaisille — mutta yhtäläisesti myös sen tosiasian äärelle tämän yhteydessä on hyvä pysähtyä, että korkomenojen nousu kaikesta tästä velasta, [Puhemies koputtaa] yhdistettynä myös indeksisidonnaisten menojen merkittävän kasvuun, tulee tekemään taloudesta entistä ahtaampaa tulevalle vaalikaudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Minuutti on täyttynyt.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys hallituksen velanotosta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 246/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myöskin eduskuntaryhmä Liike Nyt oli minulle ennalta ilmoittanut tämän aiheen, joten edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Katsotaan me nyt sitten eteenpäin tai taaksepäin, oli se sitten kokoomuksen vika tai hallituksen vika, niin laskelmiin mukaan tämän vuoden velkaantuminen tulee nousemaan: lisävelanotto noin 12 miljard-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

diin euroon. Joka vuosi me otamme uutta lainaa eli uusimme lainoja noin 40 miljardilla, eli meidän korkomenot nousevat joka vuosi miljardilla, vähintään. Kyllä me ollaan semmoisessa tilanteessa, että selittää mitä vaan ja kenen vika vaan, niin miten, Saarikko, me selvitään tästä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.36 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Harkimon kysymys on vakava ja oikea. Koska täällä edustan nyt koko hallitusta — mieleni tekisi kertoa henkilökohtainen ja oman puolueeni näkemys tästä asiasta — jätän erikseen korostamatta, että vain keskustajohtoisen hallituksen aikana talous on saatu tasapainoon, [Naurua] ja totean sen sijaan, että ne talouspuheet, joita nyt olemme nähneet eri puolueiden vaaliohjelmina, ovat niin kaukana toisistaan, että näillä näkemyksillä on erittäin vaikea löytää Suomelle kestävää tietä. Tämänkin haluan suoraan todeta.

Mitä tämä tulee tarkoittamaan? Väistämätöntä tarvetta talouskasvulle, mutta sekään ei yksin riitä. Suomi tulee tarvitsemaan menoleikkauksia, veronkorotuksia, talouden sopeutusta, ja me todella voimme vain toivoa, että tuleva vaalikausi ei kohtaa tämänkaltaisia kriisejä, jotka ovat johtaneet merkittäviin taloudellisiin panoksiin Ukrainan sodan tukemisessa, kansalaisten tukemisessa, energiakriisissä, yritysten ja kuntien pelastamisessa pandemian keskeltä. Tämä aika on ollut poikkeuksellinen, ja valitettavasti en minä näe, että se olisi loppumassa, etenkin kun [Puhemies koputtaa] ilmastonmuutoskin haastaa tätä yhteiskuntaa myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Eestilä.

16.37 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, te olette hoitaneet kohtuullisen hyvin neljän vuoden aikana korona-ongelman, ja täytyy sanoa, että te kyllä olette erinomaisesti linjanneet Nato-kysymykset yhdessä opposition kanssa, mutta vastapainoksi täytyy todeta, että kyllä tämä taloudenhoito on, arvoisa hallitus, teidän heikoin osa-alueenne. Tänäkin vuonna te työnsitte kehyksien ulkopuolelle yli 2,7 miljardia euroa, kun otetaan huomioon nyt eduskunnan käsittelyssä oleva lisäbudjetti. Teille on selvästi tullut semmoinen henkinen olotila, että teidän ei tarvitse tehdä lainkaan menosopeutuksia, mitkä olisivat olleet välttämättömiä budjetin teon yhteydessä. Kysymys kuuluu: miksi te ette tee menosopeutuksia, ja miksi te ette tee päätöksiä, jotka parantavat työllisyyttä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.38 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on tehnyt menosopeutuksia, tämä hallitus on tehnyt myös verotusta kiristäviä ja verotuloja kasvattavia päätöksiä — onneksi ei kuitenkaan yrityksiltä. Ja kiitos huomioistanne, edustaja Eestilä, kiitän takaisin: kiitos oppositiolle siitä, että koronan ja Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan myötä tehdyissä toiminnoissa meillä on ollut laaja yksituumaisuus.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Mitä tulee työllisyyskehitykseen, se on erinomaista kiitos suomalaisten yritysten, ja tähän tarkemmin varmasti ministeri Haatainen osaa kommentoida. [Ben Zyskowicz: Ministeri Sipilä voisi vastata!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mutta nyt kuitenkin kysymyksen esittää edustaja Grahn-Laasonen.

16.39 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä kriisit ovat meille osoittaneet ja opettaneet sen, että meidän pitää olla varautuneita tulevaan, ja talous on kiinteä osa turvallisuutta, Suomen kriisinkestokykyä. Vain sillä, että meillä on kestävästi hoidettu julkinen talous, me pystytään huolehtimaan meidän puolustuksen tarpeista, meidän sisäisestä turvallisuudesta, poliisien resursseista, koulutuksesta, meidän hyvinvointipalveluista, jotka tällä hetkellä ovat todella heikossa kunnossa.

Se ero hallituksen ja kokoomuksen edustaman kriisinhoidon välillä on ollut se, että me olemme kyllä tukeneet hallitusta esimerkiksi koronarokotteissa ja koronan hoitoon liittyvissä välttämättömissä menoissa, me olemme tukeneet maanpuolustuksen vahvistamista sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaun, mutta se, mitä me emme hyväksy emmekä ymmärrä, on se, että tämä taloudellinen puoli on jätetty retuperälle eli ei ole varauduttu korkoriskiin, sitä ei ole huomioitu hallituksen budjettikirjoissa, ei ole tehty välttämättömiä valintoja, että me saisimme taloutta tasapainoon. [Puhemies: Ja nyt se kysymys!] Ja tätä haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä: oletteko ylpeä suorituksestanne, mikä koskee Suomen talouden [Puhemies koputtaa] kriisinkestokyvyn vahvistamista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, ministeri Saarikko, oletteko ylpeä?

16.40 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi tietenkin huomattavasti mieluisampaa vaalikauden lopussa todeta talouden myönteiset luvut ja esimerkiksi talouskasvu, joka oli itse asiassa aika hyvällä uralla ennen kuin kriisien aika maailmassa alkoi — olisimme varmasti toisenlaisessa todellisuudessa.

Haluan kuitenkin muutamia huomioita edustaja Grahn-Laasonen puheenvuorosta korjata. Totesitte, että olette tukeneet hallituksen ratkaisuja vaikka korona-aikana — kyllä, kiitos siitä. Itse asiassa tähän olisitte ottaneet enemmän velkaa. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Mainitsen tämänkin nyt, koska kerta haluatte näitä päätöksiä yhä uudelleen ja uudelleen käydä läpi, ja se on myöskin suomalaisille hyvä, että kaikkien meidän linja tulee ilmi.

Mitä tulee korkoriskin tunnistamiseen, on varmasti niin, että on erilaisia puolueita ja talousajattelua siitä, onko velalla ollut niin paljon merkitystä tai onko korko ikuisesti nolla. Itse en koskaan ole ajatellut niin. Mutta sen kuitenkin haluan korjata, että valtiovarainministeriön ennustekaani, siis riippumaton valtiovarainministeriön virkaennustekaani, ei osannut ennakoida korkojen näin nopeaa kehitystä, ja siksi tällä viikolla esitellyssä lisätalousarviossa tuota korkomenoarviota korjattiin [Puhemies koputtaa] yli miljardilla ylöspäin. Sellaista ennustajan lahjaa ei ollut valitettavasti kenelläkään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Jokinen.

16.41 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rinteen—Marinin vasemmistohallitus on suhtautunut talouspolitiikkaan ja velkaantumiseen välinpitä-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

mättömästi. Sen kaikki me olemme nähneet. Tällä hetkellä hallituksessa on neljäs keskustalainen valtiovarainministeri pönkittämässä tuota vasemmistolaista velkarallia, enkä usko, että viidennestäkään olisi ollut apua tässä tilanteessa. [Jukka Gustafsson: Onko vaalit tulossa? — Oikealta: Hiljaa! — Puhemies koputtaa] Matti Vanhanen aloitti kolmantena valtiovarainministerinä kesäkuussa 20, ja ensimmäinen esitys, jonka hän toi tähän saliin, oli nostaa valtion velkakatto 125 miljardista 150 miljardiin. [Satu Hassi: Korona!] Teidän suunnitelmienne mukaan valtionvelka tulee nousemaan noin 160 miljardiin tämän vuoden loppuun mennessä. Kuukausi sitten syntynyt tyttärenyttärenikin sai syntyessään 25 000 euroa valtionvelkaa syntymälahjaksi. Kysyn teiltä, valtiovarainministeri: milloin te tuotte eduskunnan päätettäväksi valtion velkakaton korottamisen, ja korotatteko sitä 180:een vai 200 miljardiin vai jätättekö senkin seuraavan hallituksen hoidettavaksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.42 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarve valtion velkakaton korottamisesta ja sen summasta riippuu aivan oleellisesti siitä, minkälaisen poliittisen linjan seuraava hallitus tälle maalle tarvitsee. Jos on yhteistä ymmärrystä ja yhteistä tahtoa löytää myös tapoja vähentää velkaantumista, varmasti silloin katon nostamiselle ei ole tarvetta. Kaikkineen, parhaillaanhan eduskunnalla on käsitelyssä lisätalousarvioesitys, joka nostaa Valtiokonttorin valtuutta lainanotolle johtuen tästä poikkeuksellisesta tilanteesta esimerkiksi energiakriisin keskellä, jossa laajasti eduskunnassa löytyi tuki sille, että me päädyimme vielä vaalikauden loppusuoralla tukemaan kotitalouksia kohtuuttomien sähkölaskujen keskellä.

Edustaja Jokinen, onnittelut lapsenlapsenanne. [Kalle Jokinen: Kiitos!] Mitä tulee siihen tosiasiaan, mitä hänen sukupolvensa kohtaa, tilanne ei ole mitenkään toivottava, ja se harmittaa minua vietävästi. Silti tuntuisi reilummalta, että tekin kunniallisena ja hyvänä isoisänä myöntäisitte, että te olette ollut tukemassa tätä samaa politiikkaa, teidän tyttären-tyttärenne ja lapsenlapsenne vuoksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Puisto.

16.44 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituskaudella on ollut löysentynyt velkakuri, ja se on huono yhdistelmä, koska markkinoilla korot ovat nousseet. Julkinen valtionvelkapottihan koostuu useista lainoista, ja ne erääntyvät eri aikaan. Valtionvelan korot nousevat silloin, kun näitä vanhoja lainoja uudelleen rahoitetaan uusilla lainoilla, ja kun budjetti on rankasti alijäämäinen, niin silloinhan tulee kovemmalla korolla sitten lisää lainaa päälle. Nyt kysyisin valtiovarainministeriltä: oletteko te yrittäneet hahmottaa, kuinka pitkään itse asiassa nämä valtion velanhoidokustannukset tulevat kasvamaan, siis jo tehdyillä päätöksillä, jo otetulla lainalla, ja kun korkosumma liikkuu nyt tänäkin vuonna kahdessa ja puolessa miljardissa ja on jo nähtävillä velanhoidokustannusten kasvu tuleville vuosille, niin mikä merkitys tällä kaikella on julkisen talouden pitoon? Siitä tulee aika vaikeata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Niin, ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

16.45 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Edustaja Puisto, kiitos tarkasta ja hyvästä kysymyksestä. Itse asiassa valtiovarainministeriö tulee maanantaina julkistamaan oman näkemyksensä niin kutsutuista teknisistä kehyksistä tarkoittaen siis sitä virkamiesraamia tulevalle hallitukselle, mikä on se pohja, jolla riippumatta vaalien tuloksesta ja hallituskokoonpanosta Suomi lähtee työskentelemään taloutensa kanssa tuleville vuosille.

Ja tiedostamme jo nyt, että riippumatta poliittisista voimasuhteista tai poliittisista menolisäys- tai leikkauspäätöksistä tuo pohja tulee olemaan erittäin vaikea johtuen korkomenoista ja johtuen indeksisidonnaisista eli hintojen nousuun sidotuista valtion kustannuksista. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Ja mitä tämä kokonaisuus ja korkomenojen vaikutus tarkoittavat tulevien hallitusten kannalta? Ne tarkoittavat sitä, että liikkumavaraa kaikkeen muuhun on aivan älyttömän paljon vähemmän kuin pitkään, pitkään aikaan tässä maassa. [Sanni Grahn-Laasonen: Ei ole!] Sitä se Suomeksi tarkoittaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindtman.

16.46 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että tällä vaalikaudella velkaa on jouduttu ottamaan paljon, ja velkaan pitää suhtautua vakavasti, mutta, arvoisa puhemies, kyllä olisi reilua hieman suhteuttaa tätä Suomen tilannetta muuhun Eurooppaan. Kun edustaja Orpo eilen taisi todeta, että luvut eivät ole vasemmistolaisia eikä oikeistolaisia, niin kerronpa muutaman luvun:

Kaikesta tästä huolimatta kestävyysvaje tällä vaalikaudella on pienentynyt neljästä ja puolesta prosentista kolmeen, veroaste on alhaisempi kuin tämän hallituksen aloittaessa, työllisyys on mittaushistorian ennätyksessä — ero Ruotsiin on kutistunut — ja meidän julkinen talous on tällä vaalikaudella ollut joka vuosi euroalueen keskiarvoa parempi. Tällä ei ole tarkoitus sanoa, että kaikki on hyvin. Päinvastoin, meillä on iso haaste edessä. Ja nyt näissä tulevisso sopeutuksissa, kun laitetaan julkista taloutta kuntoon, mitä tiukempi aika, sitä tärkeämpää on, että ne kohdentuvat oikeudenmukaisesti.

Arvoisa valtiovarainministeri, jaatteko sen arvion, että silloin kun on tiukat ajat, niin heidän, joilla kaikkein leveimmät hartiat on, [Puhemies koputtaa] pitää kantaa isompi taakka kuin heidän, joilla on kaikkein kapeimmat?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Ja ministeri Saarikko.

16.47 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luulen itse asiassa, edustaja Lindtman, että aika laajasti suomalaisessa yhteiskunnassa jaetaan tuo arvo, koska kaikki puolueet ovat ainakin tähän asti halunneet ylläpitää hyvinvointivaltion ja hyvinvointiyhteiskunnan ideaa. Ja nyt siitä tulee entistä vaikeampaa, ottaen huomioon, että väestö ikääntyy, kaikista on luvattu pitää huolta, kävimme läpi poikkeuksellisen alhaisen syntyvyyden ja on nämä ulkoiset kriisit ja uhat — siis sota Euroopassa — jotka ovat itse asiassa paljolti vaikuttamassa juuri siihen, miksi korkoja on pitänyt nostaa: koska sota nosti hintoja ja niin edelleen. Elämme poikkeuksellista aikaa, ja tietenkin jaan näkemyksenne siitä, että ketään tämä kriisi taloudessa, sota Euroopassa ei saisi jyrätä alleen niin, että hylkäisimme yhteiskunnan heikoimmat. Se ei ole oikeudenmukaista, eikä se kuulu meidän yhteiseen käsitykseen hyvästä hyvinvointiyhteiskunnasta, mutta myöskään se ei kuulu käsitykseen hyvästä hyvinvointiyhteiskunnasta, että sitä toteutetaan

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

yli varojen elämällä. Ja on tosiasia, että meillä on ollut syviä näkemyseroja siitä, miten tämän suhteen tulisi toimia, [Puhemies koputtaa] mutta sitä oppositio ei voi pyyhkiä pois, että isoin talouslasku on syntynyt...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei eletä yli varojen eikä ylitetä aikaa.

...kriisien hoidosta, ja sitä te olette tukeneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kyllönen.

16.48 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli mahdollisuus työhuoneesta eilen laskea, kuinka paljon rakas kokoomuspuolue teki säästölistaa, ja pääsin noin 4,5—5 miljardiin. Ei kerrottu suoraan, mistä leikataan, mutta kerrottiin, että kulttuuri, koulutus, puolustus jäävät pois, jolloin leikkauslistalle jäävät yleinen asumistuki, indeksien leikkaukset koskettaen kuntien valtionosuuksia, mihin sisältyvät silloin myöskin peruskoulut ja päiväkodit, opintotuki, sosiaaliturva ilman eläkkeitä ja erityisesti myöskin perheiden ja lasten saamat erilaiset sosiaalituot. Kun mietitään suomalaista yhteiskuntaa, köyhyyden lisääntymistä — yksinhuoltajaperheiden tilanne on erittäin vaikea, perheiden tilanne, yksin asuvien tilanne — niin miten hallitus näkee, että leikkaukset kohdentuvat ihan selkeästi kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin? Sitä ei julkisesti uskalleta sanoa ääneen. Kierrellään ja kaarrellaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Kiuru.

16.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin suorastaan huolestuin, kun näin kokoomuksen ehdotuksen siitä, miten taloutta pitää tasapainottaa. Se on selvää, että tässä maassa käynnistyy aikamoinen stressitesti, kun seuraavaa hallitusohjelmaa laaditaan. Kysymys siinä ei ole vain siitä, miten taloudellista kestävyysvajetta tilkitään, vaan myös siitä, tehdäänkö se oikeudenmukaisesti. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Itse ajattelen peruspalveluista vastaavana ministerinä, että myöskin sosiaalinen kestävyysvaje tulee ottaa huomioon ja katsoa, onko mahdollista tehdä näitä kaikkia esityksiä ottaen huomioon, että sosiaalisen kestävyysvajeen hoitaminen välinpitämättömästi maksaa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti vielä enemmän. Itse olen oikeastaan hämmästynyt siitä, kuinka vähän meillä on tilannekuvaa siitä, mitä tämä sosiaalinen kestävyysvaje tulee tarkoittamaan. Minä olin hämmästynyt siitä, että jos oikein ymmärsin, kokoomuksessa aiotaan leikata sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta miljardi euroa pokkana tässä tilanteessa, [Välihuutoja] pelkästään hyvinvointialueiden rahoitusta jo miljardi euroa, [Puhemies koputtaa] kun minä juuri sain viime viikolla siihen 500 miljoonaa rahaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Valkonen.

16.51 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä väite ei pidä paikkaansa. On hyvä korjata väärinymmärrys. Kokoomus haluaa parantaa vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sosiaali- ja terveyspalveluissa, jotta meillä on palvelut vielä 2030-luvullakin jäljellä.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Mitä tulee talouden suureen kuvaan, niin ei kokoomus tietenkään väitä, että asioiden kuntoon laittaminen olisi helppoa tai miellyttävää, mutta on rehellistä kertoa suomalaisille, että tämä linja ei voi jatkua. Valitettavasti keskusta-vasemmistohallitus on harjoittanut täysin vastuutonta talouspolitiikkaa, siitä ei päästä yli eikä ympäri. [Jussi Saramon välihuuto] Nyt on korkea aika laittaa piikki kiinni ja ottaa luottokortti pois, täysin korkea aika lopettaa tämä velkaantuminen.

Mutta on täysin totta, että pelkästään menoleikkauksilla ei tietenkään ura oikene, vaan työllisyys ja kasvu ovat aivan keskeisiä Suomen menestykselle. Haluaisin kysyä työministeriltä: mitä teidän mielestänne Suomen työmarkkinoiden uudistamiseksi pitäisi tehdä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja työministeri Haatainen.

16.52 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaiken perustahan on työ, koska tämä hyvinvointiyhteiskunta perustuu siihen, että sitä rahoitetaan työllä. Tämä hallitus on keskittynyt talouspolitiikassa nimenomaan siihen, että saamme työllisyysastetta nostettua, ja nyt se on mittaushistorian korkein, 75 prosenttia. Minun ja oman puolueeni SDP:n tavoite on nostaa työllisyysastetta 80 prosenttiin ja jatkaa tätä hyvää kehitystä, jota on jo tehty.

Täällä aiemmin kysyttiin, mitä työllisyystoimia on tehty. Me olemme 80 000 työpaikan edestä tehneet työllisyystoimia tässä hallituksessa siitä huolimatta, että meillä on ollut korona ja tämä sota Euroopassa, ja me olemme nämä päätökset vieneet, ja viimeisiä odotetaan nyt eduskunnasta ulos. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli tulee vahvistamaan työllisyyttä tulevina vuosina. Työllisyyspalvelujen siirto kuntiin tuo ne lähemmäksi koulutuspalveluita ja tulee näkymään myös sillä tavalla, että kunnissa voidaan myös yritysten todellisuus nähdä, työtä hakevien todellisuus nähdä [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta saada työllisyysastetta nostettua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä aihealue on tällä erää käsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys eturauhassyövän seulonnoista (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 247/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava teema, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.53 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Sanotaan, että hedelmistään puu tunnetaan. Se pitää hyvin paikkansa myös tästä hallituksesta puhuttaessa.

Kolme vuotta sitten jätin lakialoitteen Suomen yleisimmän syövän, eturauhassyövän seulontojen aloittamisesta, jotta syövät saataisiin riittävän aikaisin kiinni ja myös hoidettua. Joka vuosi yli 900 miestä kuolee tähän syöpään Suomessa.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Lakialoitteen allekirjoitti peräti 141 kansanedustajaa, mikä vastaa yli 700 000 kansalaisen allekirjoitusta. Tästä huolimatta aloitteen käsittelyä ei ole edistetty, mikä on suorastaan demokratian halventamista. Samanaikaisesti on ollut valtava kiire edistää erilaisten ihmisoikeuksiin vetoavien kansalaisaloitteiden ja muiden ideologisten hankkeiden läpimenoa.

Kysynkin, arvoisa ministeri: Missä ovat näiden syöpään sairastuvien ja kuolevien miesten ihmisoikeudet? Ja miksi miesten eturauhassyövän varhainen toteaminen ja lakialoite, jolla on merkittävä eduskunnan tuki, ei ole edennyt?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru.

16.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidin kyllä aika, voisiko sanoa, siinä kauneuden rajapinnassa sitä kysymysasettelua, jossa annettiin ymmärtää, että hallitus ei ole tehnyt millään tavalla syöpien seulontatutkimusten edistämistä. Tämä on se hallitus, joka on satsannut tähän merkittävän panoksen tällä hallituskaudella. Hyvin pienestä liikkumavarasta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa päädyttiin siihen, että nimenomaan syöpätutkimusten uusinta tietoa käytettiin ja otettaisiin laajennetut seulontatutkimukset käyttöön.

Olen sanonut, edustaja Tanus, teille monta kertaa, että minä edistan niin tätä hanketta kuin muutamaa muutakin uutta syöpätutkimuksen mahdollisuutta, se on kaikkien ihmisten oikeus, se tehdään suomalaisessa yhteiskunnassa Kiurun ja Tanuksen sijasta asiantuntijatyönä. Ja tämä asiantuntijatyö tulee varmasti etenemään siihen, että myös tässä suhteessa tullaan edistämään tätä teemaa.

Me olemme 10 miljoonalla nimenomaan syöpätutkimusta parantaneet seulontojen osalta tällä hallituskaudella, jos nyt oikein muistan. [Puhemies koputtaa] Se on aika iso raha, ja pyytäisin, [Puhemies: Näin!] että pitäisimme sitä tärkeänä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys ammattiosajien koulutuksesta (Hanna Holopainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 248/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava aihealue, edustaja Holopainen, Hanna.

Keskustelu

16.56 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten hyvin tiedämme, suomalainen osaamistaso on kehittynyt viime vuosina huolestuttavaan suuntaan. Tulevaisuudessa jopa 70 prosentin ikäluokasta pitäisi saada korkeakoulututkinto, ja samaan aikaan meillä joka kuudes nuori aikuinen on pelkän peruskoulun varassa. Työllisyyden vahvistamisen näkökulmasta juuri tämän joukon huomiointi on olennaista, sillä heistä vain alle puolet käy töissä.

Hyvä ratkaisu olisi satsata erityisesti nuorten aikuisten ja vieraskielisen väestön oppisopimuskoulutukseen. Oppisopimuskoulutus tarjoaa houkuttelevan ja motivoivan väylän osaamisen kehittämiseen, kielen oppimiseen ja toimeentuloon. Kysynkin asianomaiselta

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

ministeriltä: kuinka me turvaamme sen, että tulevaisuudessa meillä on riittävästi ammattiosaajia, ja varmistamme, että TE-palvelut, oppilaitokset ja työpaikat saadaan tiiviimpään yhteistyöhön kaikista matalimmin koulutetun väestön osaamistason nostamiseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Haatainen.

16.57 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppisopimuskoulutuksen osalta varmasti opetusministeri voi vastata, mutta työministeriön puolella me olemme käynnistäneet puolitoista vuotta sitten tällaisen tiekarttatyön, jossa me on alakohtaisesti analysoitu läpi, missä on työvoimapulaa, missä on ylitarjontaa, ja myös aluekohtaisesti käyty nämä läpi. Tämä tiekarttatyö antaa nyt myös nuorille ja niille aikuisille, jotka etsivät sitä työuraa ja alaa, jossa olisi työpaikkoja tarjolla, ajantasaista tietoa. Tämä on todella tärkeä pohjatyö sille päätöksenteolle, että voidaan myös koulutusta ja työvoimapalveluita suunnata oikein.

Kun työvoimapalvelut siirtyvät nyt kuntiin, kun se laki hyväksytään täällä eduskunnassa, se mahdollistaa nyt entistä paremmin myös meidän ammatillisen koulutuksen, ammatikorkeakoulujen, työvoimapalveluiden ja nuorisotyön yhteen nivomisen ja myös niin, että tällainen yritys-, työelämälähtöinen koulutus entistään vahvemmin tiivistyy. [Puhemies koputtaa] Uskon, että tämä myös tulee mahdollistamaan nuorten löytämisen työhön ja työpaikkojen löytymisen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on nyt täyttynyt.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys korkeakoulupaikkojen ensikertalaiskiintiöistä (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 249/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Den sista frågan, ledamot Adlercreutz.

Keskustelu

16.58 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! I dag har vi fått följa med de tusentals abiturienter som firar den traditionella bankskuddardagen. Speciellt roligt är det att följa med abiturienternas och familjernas glädje. Jag önskar att alla abiturienter har en oförglömlig dag.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että abiturientit saavat tänään iloa, sillä lukio-opinnot ovat muuttuneet entistä kuormittavammiksi. Tämä on osittain seurausta niistä muutoksista, jotka johtavat siihen, että 15-vuotias tänään joutuu tekemään hyvinkin ratkaisevia valintoja johtuen ylioppilaskoepainotuksesta ja myöskin ensikertalaiskiintiöistä.

RKP:ssä olemme sitä mieltä, että ensikertalaiskiintiöt tulisi poistaa. Ne johtavat nimittäin helposti välivuosiin, opiskelijoiden aloitusikä herkästi nousee, ja opintosuuntauksen

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

vaihto vaikeutuu huomattavasti. Samalla Suomen Pisa-tulokset ovat laskeneet ja meillä on tavoitteena nostaa korkeakoulututkintojen määrää väestössä, ja tässä kokonaisuudessa on tosiaankin haasteita riittävästi. Kysyn siksi ministeri Honkoselta: Oletteko huomannut nämä haasteet? [Puhemies koputtaa] Olette puhunut ylioppilaskokeen uudistamisesta. [Puhemies: Nu räcker det!] Oletteko sitä mieltä, että myöskin ensikertalaiskiintiöiden mielekkyyttä tulisi tarkistaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Honkonen.

16.59 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että olen tässä edustaja Adlercreutzin kanssa oikeastaan kaikesta sanomastanne samaa mieltä. Kysymys on erittäin aiheellinen, ja tervehdin tätä ajatusta avoimin mielin. Meidän pitää kuitenkin muistaa, että opiskelijavalinnat ovat varsin monimutkainen kokonaisuus ja niihin on tässä menneinä vuosina edellisten hallitusten aikana tehty aika paljonkin muutoksia, voisi sanoa jopa ehkä liikaakin muutoksia, jotka ovat sitten johtaneet nuorten paineiden lisääntymiseen ja myöskin näihin tiettyihin haasteisiin ja ongelmiin, mitä nyt on ilmennyt.

Johtuen siitä, että nämä ovat näin monimutkainen kokonaisuus, en pidä kovin mielekkäänä, että muutoksia tehdään kovin tiuhaan. Olisi hyvä antaa tietty rauha ja antaa myös nuorille, jotka omaa opintosuuntaansa harkitsevat toisella asteella opiskellessaan, näkymää pitkälle tulevaisuuteen siitä, kuinka se opiskelupaikan valinta, elämän iso ja tärkeä valinta, nuoren elämässä sitten tehdään.

Sinänsä pidän tätä ehdotusta ihan tervetulleena, ja on aivan selvää, [Puhemies koputtaa] että tulevaisuudessa tarvitaan myös opiskelijavalintojen uudelleen tarkastelemista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Andersson.

17.01 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni on tärkeää kuitenkin viestiä, että kukaan ei oleta, että lasten ja nuorten jo 15-vuotiaina pitäisi tietää, miksi he haluavat isona. Suomalainen koulutusjärjestelmä on rakennettu niin, että ei voi valita väärin. Riippumatta siitä, minkälaisen valinnan tekee peruskoulun jälkeen, on aina mahdollista sitten jatkaa opintoja korkeakouluasteella.

Tämä pisteytystyökalu, mikä otettiin käyttöön edellisellä hallituskaudella, ja ne pisteytykset siinä, miten eri aineita ja arvosanoja ylioppilastutkinnossa arvotetaan, on yliopistojen vastuulla. Yliopistot itse päättävät tästä pisteytyksestä, ja siellä on parhaillaan meneillään työ pisteytyksen uudistamiseksi. Itse toivon, että siinä tehtäisiin valintoja, jotka vahvistavat lukiokoulutuksen yleissivistävää luonnetta, mikä on lukiokoulutuksen keskeisin tehtävä. Nämä uudet pisteytykset on tarkoitus tämän vuoden aikana julkistaa ja sitten ottaa käyttöön vuodesta 2026, eli esimerkiksi se voisi olla sellainen ajankohta, jolloin muutenkin tehdään sitten muutoksia sisäänottokäytäntöihin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi määräaikaisista maatalouden ja vesiviljelyn kustannustuista

Hallituksen esitys HE 327/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt meillä käsittelyssä on uusi lainsäädäntö eduskunnalle määräaikaisista maatalouden ja vesiviljelyn kustannuksista. Kysymyksessä on tämän hallituksen viimeinen akuutti kriisitoimi Venäjän laittoman hyökkäyssodan aiheuttamassa kustannuskriisissä maataloudelle.

Koko Euroopassa maatalous- ja elintarvikesektori ovat joutuneet kriisiin ja sekaisin tämän Ukrainan tilanteen vuoksi, ja myös Suomessa olemme tehneet jo aikaisemmin useita kriisitoimia, ja nyt sitten tämä kustannustuki, aivan uudenlainen tukielementti, jota tänään käsitellään, on se viimeinen tukitoimi. Toki jaan myös tuottajajärjestö MTK:n puheenjohtajan Juha Marttilan ajatuksen tuosta alkuvuodelta, että tämä saisi olla kyllä viimeinen kriisipaketti muutenkin, ja toivottavasti pystymme saamaan suomalaisen maatalouden ja elintarvikesektorin kestävämmälle uralle noin muutoinkin markkinoiden toiminnan kautta ja tuottavuuden ja reilun kaupan kautta.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen ja turvallisen ruuan saatavuus on välttämätön tavoite päättäjille täytettäväksi. Emme voi ajatella kokonaisturvallisuutta ja maanpuolustusta, jos emme voi huolehtia oman väestömme ruokaturvasta. Ei Natokaan meitä auta, jos meillä ei ole omaa elintarvikeomavaraisuutta. Siksi joudumme tekemään myös akutteja kriisitoimia, että takaamme ruuan huoltovarmuuden Suomessa.

Energian hinnannousu on vaikuttanut keskeisten tuotantopanosten hintojen nousuun. Tuotantohintojen nousu on vain osittain kattanut näiden kustannusten nousun. Nyt ehdotettava uusi kustannustuki on EU:n Ukrainan kriisipuitteiden mukainen toimenpide. Kyse on tuesta, joka voidaan maksaa sellaisille toiminnanharjoittajille, joiden tuotantotoimintaan Ukrainan sota, EU:n tai sen kansainvälisten kumppaneiden asettamat pakotteet ja esimerkiksi Venäjän toteuttamat vastatoimenpiteet ovat aiheuttaneet vakavan talouden häiriön suoraan tai välillisesti tai joiden maksuvalmius on muuten heikentynyt.

Tarkoituksena tällä uudella kustannustuella on tukea maatalouden alkutuotantoa ja vesiviljelyä tuotannon jatkuvuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tässä tilanteessa, jossa tuotannon kannattavuus ja yritysten maksuvalmius ovat heikentyneet lannoitteiden ja sähkön hintojen nousun seurauksena. Aivan keskeisten aktiivimaatilojen tuotantopanosten, sähkön ja lannoitteiden hinnan, seurauksia tällä pyritään hoitamaan. Tavoitteena tulee

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

olla se, että yksikään elinkelpoinen tila ei lopeta tuotantoa sen vuoksi, että tänä talvena, talvena 22—23, ovat sähkön hinta ja lannoitteiden hinta nousseet poikkeuksellisesti.

Puhemies! Haluan peräänkuuluttaa, että tämä on tuki, jota ei saa jokainen tila ja jokainen yrittäjä, vaan tämä on tuki, joka kohdentuu vain tiloille, jotka ovat joutuneet ennalta arvaamattomaan, yllättävään vaikeaan tilanteeseen sähkön ja lannoitteiden hinnannousun vuoksi.

Tuen kustannusvaikutus on noin 96 miljoonaa euroa valtiontaloudelle, ja lisäksi 5 miljoonaa euroa kohdennetaan Valtiokonttorille, joka tämän tuen toimeenpanee ja toteuttaa.

Kuka sitten saa tätä kustannustukea? Vaaditaan ammattimaista maatalouden harjoittamista niin, että on muun muassa maataloustukien saannin piirissä. Silloin on mahdollista sitä saada, tai täytyy olla ammattimainen vesiviljelijä, eli puhumme kalankasvatuksesta.

Sitten, minkäkokoinen tämä kustannustuki on? Sähkön osalta korvataan ajalta 1.10.22—31.3.23 sähkön hinta, jos se on ylittänyt 13 senttiä kilowattitunnilta 40 senttiin kilowattitunnilta. Tästä vaihteluvälistä korvataan 40 prosenttia, ja alaraja, pienin summa, mitä korvataan, on 500 euroa, ja sitten suurin summa, joka korvataan, on 50 000 euroa.

Lannoitteiden osalta ajalta 1. kesäkuuta 22 — 30. huhtikuuta 23 korvataan 35 prosenttia tonnihinnasta 500—800 euroa. Tämän osalta pienin maksettava määrä on 500 euroa ja suurin on 35 000 euroa. Tältä osin lannoitteilla tarkoitetaan tässä uudessa esityksessä maatalous- ja puutarhakasvien avomaan peltoviljelyssä käytettäviä teollisia epäorgaanisia lannoitteita, orgaanisia kivennäislannoitteita tai orgaanisia lannoitteita, mitkä sisältävät myös luomutuotantoon soveltuvat lannoitteet, kuten nestemäiset lannoitteet. Erityisesti halusimme huolehtia, että myös luomulannoitteet tässä ovat huomioituina.

Sitten, puhemies, loppuun totean sen, mitä totesin aikaisemminkin, että tässä Valtiokonttori toimii valtionapuviranomaisena. Tätä tukea täytyy hakea viimeistään 31. päivä heinäkuuta 23 mennessä. Tuki myönnetään tämän vuoden loppuun mennessä, ja kun kysymys on maatalouden... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] ...sitten Euroopan unionissa, mutta maa- ja metsätalousministeriön tietojen mukaan notifiointille ei pitäisi olla erityisiä ongelmia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.09 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kurviselle asian, tärkeän asian, esittelystä. Kotimainen ruokatuotanto on äärimmäisen tärkeä huoltovarmuuskysymys, kuten ministeri totesikin. Jos meiltä loppuu ruoka, olemme pulassa.

Koronan ja Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan myötä moni on havahtunut omavaraisuuden merkitykseen. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä, vaan tarvitaan konkreettisia, todellisia, vaikuttavia päätöksiä, joilla turvaamme ruokatuotantomme tulevaisuuden.

Suomalainen ruoka on paitsi laadukasta myös ekologisesti kestävästi tuotettua. Näiden kriisien aikana valtio on joutunut tukemaan maataloutta erillisillä tukipaketeilla. Paraikaa tosiaan käsittelemme eduskunnassa tätä keskustan ajamaa maatalouden sähkö- ja lannoitustukea, jonka saimme hallituksessa sovittua — hyvä niin. Kriisiaikana tarvitaan joustoa, joustavuutta ja rohkeutta tehdä uusia ja luovia ratkaisuja.

Tässä ehdotettu kustannustuki tosiaan kohdistuu maanviljelijöille sähkön ja lannoitteiden kohonneisiin hintoihin. Miksi tuki kohdistuu nimenomaan lannoitteisiin ja sähköön? Asiahan on niin, kuten ministeri kuvasi, että lannoitteiden osalta hinnat ovat edelleen his-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

toriallisen korkealla. Hintataso on edelleen yli kaksinkertainen verrattuna kriisejä edeltäneeseen hintatasoon. Lannoitteiden hankkimatta jättämisellä taas olisi suora vaikutus huoltovarmuuteen. Se ilmenisi muun muassa pienempänä viljelyalana ja heikompana satona. Rehu- ja ruokakasvien tuotannon kestävä taso voisi vaarantua. Sähkön hinnannousu taas talvikuukausina koskettaa erityisesti kasvihuonetiloja ja kotieläintiloja. Kasvihuonetiloilla sähkökustannusten osuus tuotantokustannuksista on noin 17 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Keskusta on tyytyväinen tämän ajamansa maatalouden sähkö- ja lannoitetuen ratkaisuun. Tuet ovat tarkkarajaisesti kohdennettuja, ja ne kompensoivat osittain valtavaa kustannusten nousua. Ruuantuottajat ovat pitäneet kohdennettua tukiratkaisua tarkoituksenmukaisena ja tarpeeseen vastaavana. Tuet valmisteltiin ministeri Kurvisen johdolla verrattain nopealla aikataululla. Loppuvaiheessa saadun lausuntopalautteen myötä tukien myöntämisen perusteita muutettiin vielä siten, että entistä useamman tilan on mahdollista saada tukea. Tämä on oikein.

Arvoisa puhemies! Kriisituet ovat tarpeellisia, mutta ne eivät korjaa vuosien aikana rakentunutta vääristynyttä markkinatilannetta. Ei ole oikein, että maataloustuottaja ei saa tärkeästä työstään riittävää korvausta. Epäkohta korostuu, kun samaan aikaan suuret kauppa- ketjut tekevät miljoonien voittoja suomalaisen ruuan myynnillä. Kilpailulainsäädäntö on uudistettava niin, että se korjaa vääristynyttä markkinaa ja kohtelee oikeudenmukaisemmin suomalaisia ruuantuottajia. Tämä on saatava tulevan hallituksen ohjelmaan. Suomalaisen ruokatuotannon arvo pitää muistaa, ja sen pitää näkyä päätöksissä.

Arvoisa puhemies! Suomalaisia lapsia ja nuoria on tärkeää kasvattaa siihen, että he ymmärtävät, mistä ruoka tulee ja mikä merkitys maanviljelyksellä on maamme elinkeinoelämälle ja jokapäiväiselle leivällemme sekä koko maan huoltovarmuudelle ja vakaudelle. Kouluissa on hyvä toteuttaa maatilavierailuja, jotka avaavat asiaa lapsille, tulevaisuuden päättäjillemme. Nykykeskustelussa on tullut esiin, että tietämys maataloudesta ja sen merkityksestä on joskus päättäjienkin keskuudessa liian ohutta.

Arvoisa puhemies! Viime päivinä julkisuudessa on ollut esillä, että keskusta ei hyväksy ilmastoruokaohjelmaa, koska siitä ei ole päästy sellaiseen yhteisymmärrykseen, joka ei vaarantaisi maataloutemme tulevaisuutta. Valtion tehtävänä ei ole toimia esimerkiksi lihansyönnin kieltäjänä tai ihmisten ruokalautasten valvojana. Suomen tulee ajaa myös Euroopan unionin tasolla huoltovarmuuden vahvistamista. Euroopalle ei saa käydä niin, että mahdollisen kriisin keskellä ruuasta ja muista perustarpeista tulee pulaa. Suomen tulee pitää tätä esillä EU-politiikassaan. Tässäkin lähtökohta on tietysti se, että meidän täytyy pitää ensinnä huolta omasta tuotannostamme ja omavaraisuudestamme. Sitä ei tee kukaan muu meidän puolestamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

17.14 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat olleet koko tämän vaalikauden ajan erittäin huolissaan suomalaisen maatalouden tilanteesta. Ja tietysti nyt tämä kustannusten nousu, minkä taustalla on Venäjän bruttaali hyökkäyssota, on tehnyt näkyväksi sen, miten epäreilu tämä meidän ruokaketjumme tulojakauma on. Olemme vaatineet sitä, että meidän on saatava tämä kustannusindeksi mukaan sopimusketjuun ja myöskin nämä tarjousjaksot on saatava ehdottomasti lyhyemmäksi. Tällä hetkellä, vaikka näitä kriisipaketteja tällä kaudella on ollut, täytyy sanoa, että kustannusten nousu on ol-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

lut niin hurja, että tuntuu, että näistä kriisipaketeistakaan ei ole enää apua, ja meillä on todellakin se tilanne, että kolme tilaa päivässä on pistänyt ovensa säppiin.

Tässä edeltävä puhuja, edustaja Aittakumpu, toi esille sen, että meillä tarvitaan muutoksia tähän kotimaiseen elintarvikemarkkinallakiin mutta meidän on myöskin terästädyttävä esimerkiksi julkisten hankintojen kriteereissä, vaadittava niitä samanlaisia laadukkaita, esimerkiksi eläinsuojeluun liittyviä, kriteerejä myöskin ulkomaisilta elintarvikkeilta, jolloin tämä kilpailuasetelma ei olisi niin epäreilu kuin mitä se tänä päivänä on. Suomalaiselta tuottajalta vaaditaan aivan oikein eläinten hyvinvointiin liittyvän korkeatasoisen kriteeristön noudattamista, mutta sitten kun lähdetään julkisissa hankinnoissa hakemaan sitä elintarviketta, niin silloin tuntuu, että se halvin kelpaa ja paljon ei kysellä sen perään, millä tavalla nämä elintarvikkeet on tuotettu.

Nostaisin esille myöskin sen, että EU:n maatalouspolitiikassa, tässä yhteisessä maatalouspolitiikassa, ruoantuotanto, huoltovarmuus on nostettava keskiöön. Meillä tällä hetkelläkin on se tilanne, että monesti näitten erilaisten maatalouden tukien kohdalla on äärimmäisen vaikea löytää edes niitä elementtejä, millä tätä tukea voidaan tuoda, koska meidän yhteisen maatalouspolitiikan kriteeristö on mennyt sellaiseksi, että siellä niitä varsinaisia tuotantoon suuntautuvia tukia on erittäin hankala kansallisesti saada aikaiseksi. Ja tietysti voisi sanoa, että vähän huvittaakin se, että ministeri täällä puhui valtiontukisäännöksistä ja niitten ongelmallisuudesta, kun tiedämme, että esimerkiksi Saksa on lyönyt 200 miljardia omien yritystensä tueksi, tai kun tiedämme, että USA tekee valtavan suuria tukipaketteja. Tässä voisi sanoa, että jos me minimaalisesti yritämme pitää hengissä meidän maatalouselinkeinon, niin tässä tuskin nyt on kyse niin valtavan suurista valtiontukien elementeistä, mutta tiedän, että tähän samaan kategoriaan tämä kyllä tipahtaa. Ja tietysti tässä ongelmalista... — Arvoisa puhemies, siirryn sinne puhujapöytäntöön, kun vielä tätä asiaa tuntuu olevan. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitoksia, arvoisa puhemies! — Elikkä tänne puhujakorokkeelle vielä tulen muutaman asian nostamaan esille.

Ensinnäkin tietysti, totta kai, tämä kriisituki on tarpeellinen — tätä ei varmasti kukaan tässä salissa kiistä — mutta on muistettava myöskin se, että pelkästään tämä korkojen nousu, mikä nyt on viime aikoina tapahtunut, on jo noin 120 miljoonaa tuonut lisärasitusta suomalaiselle maataloudelle. Erityisen ongelmallista on se, että meillä ei pystytäkään kyllä kaikkia tiloja pistämään missään nimessä samaan nippuun. Se on totta, mitä olemme kuulleet muun muassa pankkisektorilta, että siellä on niitä ihan hyvin pärjääviä tiloja, mutta sitten monet näistä meidän ruokaa tuottavista tiloista on nyt erittäin suurissa ongelmissa. Tämä on minun mielestäni nyt se ongelman ydin, että meillä nimenomaan näiden ruokaa tuottavien tilojen, jotka ovat tässä erityisesti huoltovarmuudenkin kannalta keskeisessä roolissa, kohdalla tämä kurjistuminen ja tämä huolestuttava taloudellinen tilanne on tosiasia.

Ja siinä mielessä olisinkin, kun ministeri on kuitenkin täällä salissa, vielä halunnut kysyä: onko niin, että tämä tuki nyt saadaan ajoissa ja että tämä ei edelleenkin veny sitten jonkin — oikeastaan ne kevään kylvötyöt ja ostot on pitänyt jo viime syksynä toki tehdä pitkälti — niin että pystytään nyt tässä tilanteessa tuomaan ajoissa tämä tiloille? Ja myöskin sitten: mitä keskusteluja mahdollisesti ministeriössä käydään nyt tämän korkojen nousun myötä siitä, millä tavalla pystyisimme tässä tilanteessa auttamaan? Tämä tilanne on erityisesti vielä niille viljelijöille, jotka ovat nuoria, jotka ovat ehkä vasta investoineet ja ottaneet suuria lainoja, täysin kestämaton. Ja todellakin meidän pitää päästä siihen tilanteeseen,

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

seen, että kun pelkkien kriisipakettien avullahan ei meillä voi maataloutta viedä eteenpäin, niin meidän on pystyttävä saamaan elintarvikeketju oikeudenmukaiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.20 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! On surullista, että suomalainen maatalous on siinä tilassa, että tällaisia kustannustukipaketteja joudutaan tekemään, mutta olen kiitollinen siitä, että silloin kun maatalous on tässä tilassa, näitä tehdään, ja tämä paketti on erityisen hyvin kohdennettu siinä mielessä, että se auttaa juuri niitä ruuantuottajia, jotka edustaja Essayahkin nosti. Eihän niillä tuottajilla ole juurikaan hätää, joitten toimeentulo tulee pääasiallisesti maisemahoidosta, vaikka polttoainekustannus nyt vähän on noussutkin. Ei siellä sen tyyppisiä kustannusnousuja ole kuin niillä, jotka ovat panostaneet, investoineet, satsanneet, käyttävät energiaa, käyttävät lannoitteita saadakseen satoa. Tämä on siinä mielessä loistava esitys.

Olen vähän pohtinut sitä asiaa, että kun kuitenkin esimerkiksi sähkön tuki kohdistuu siitä 13 sentistä ylöspäin ja siitä korvataan 40 prosenttia, niin jos verrataan kuluttajille tulevaan tukeen — 10 sentistä ylöspäin korvataan lähes kaikki — niin tähän on kohtuullisen paljon heikompi. No, muulle yritystoiminnalle toki ei ainakaan tässä vaiheessa vastaavantyyppisiä kompensatioita ole, mutta kun tämä kompensatio on tämän tyyppinen, niin pohdin sitä, että siellä kuitenkin voi olla merkittäviä sähkön hinnan korotuksia, jopa tuplakorotus tai puolitoistakertainenkin, ja viljelijä ei sitten vielä pääse tähän mukaan, ja näin onkin mahdollista, että tämä tukipotti osittain jää jakamatta. Kysyn: Onko mitään mahdollisuutta sen tyyppiseen toimintaan, kuten joissain muissa maataloustukiasioissa esimerkiksi CAPin sisällä on ollut, että katsottaisiin se hakemuspotti ensin ja sitten vielä voisi ase-
tuksilla säätää jotenkin tätä tasoa, niin että se mahdollisimman hyvin kohdistuisi? Vai onko tässä, kun tämä nyt menee Valtiokonttorin kautta, tavallaan pakko toimia niin, että siinä järjestyksessä maksetaan, kun näitä hakemuksia tulee?

Mutta kiitokset erittäin hyvästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Löfström.

17.23 Mats Löfström r: Tack, ärade herr talman! Det här är ett mycket viktigt förslag till en sektor som är viktig för Finlands försörjningsberedskap och för vår matproduktion och som går igenom en mycket allvarlig kris för tillfället.

Syftet med de föreslagna kostnadsstöden för primärnäringsarna är att stödja då de ekonomiska förutsättningarna försämrats på grund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de ekonomiska sanktioner som införts. Följderna av de här märks särskilt i form av höga priser på insatsvaror och råvaror för dem. Totalt budgeteras 96 miljoner euro, och för Åland öronmärks en miljon från den summan för att kunna utformas som stöd på Åland. Ett levande jord- och lantbruk är viktigt för vår försörjningsberedskap.

Det här krisstödet råder inte bot på de långsiktiga utmaningarna som finns för primärnäringsarna och för jordbruket och som det arbetas aktivt med parallellt, men kostnadsstödet behövs nu som krishjälp. Jag är väldigt glad och tacksam att det öronmärks en summa till Åland, då jordbrukspolitik är delad behörighet, så att man kan skraddarsy åtgärderna på Åland. Det här är precis så som Åland och landskapsregeringen har önskat att det utfor-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

mas, och jag vill tacka minister Kurvinen och tjänstemännen vid ministeriet för ett gott arbete och samarbete i den här frågan.

Samtidigt måste hela samhället fortsätta stöda och säkerställa en inhemsk matproduktion och försörjningsberedskap, och det här stödet kan vi göra varje dag som konsumenter genom att fortsätta köpa lokalt och lokal mat varje gång vi handlar. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Ja sitten käännös.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.26 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Kurviselle kovasta työstä ja taistelusta suomalaisen maatalouden kannattavuuden puolustamiseksi. Kiitoksia esittelystä tämän maatalouden kustannustuen osalta ja kiitoksia myös reissusta Jokioisille tutkimusnavettaan tämän viikon tiistaina. Ajattelen, että tilojen pitää pärjätä, jotta ruokaa riittää meidän jokaisen mahaan, ja samaan aikaan me tarvitsemme maataloustutkimusta, jotta maatilojen lyöminen loppuu ja ruuan arvo ymmärretään ihan tosissaan.

Maataloutta on tuettu tällä hallituskaudella historiallisen paljon. Jokainen maatila, joka saa tukea pelloilleen, maksaa sähköstä, ja jokainen, jolla on kiinteistöjä ja eläimiä, on käytännössä saanut tukea tällä hallituskaudella. Tosiasia on kuitenkin se, että maatalouden kannattavuus on vaikeammassa tilanteessa kuin se on ollut ehkä koskaan aikaisemmin. Venäjän aloittama hyökkäyssota on vaikeuttanut tilannetta, ja tilanne on kriisiytynyt tiloilla: erityisesti lannoitteiden ja polttoaineiden kustannukset näkyvät tilipussissa. Kauppa ei ole kyennyt vastaamaan kohonneisiin kustannuksiin.

Tämä kustannustuki on ensinnäkin välttämätön, ja se kohdistuu sähkön ja lannoitteiden kohonneisiin hintoihin. Pidän tätä erittäin perusteltuna. Lannoitteiden hankkimatta jättämisellä on suora vaikutus huoltovarmuuteen. Se ilmenee pienempänä viljelyalana ja heikompana satona, toisin sanoen rehua ja ruokaa tulee vähemmän.

Kritiikkiäkin tätä tukipakettia kohtaan on kuultu. Sitä on osoitettu erityisesti lannoitteen osalta siihen, että sitä voi saada myös 2023 hankintoihin eli tämän kevään hankintoihin. Kuitenkin ajattelen, että on välttämätöntä tehdä sellainen tuki, joka kohdistuu myös kevään hankintoihin — nimittäin tilat eivät ole pystyneet hankkimaan näitä lannoitteita edes ensi kevääksi riittävällä tasolla, ja meidän tulee varmistaa, että ensi kesän sato tulee olemaan hyvä ja ruokaa riittää.

Sähkön hinnannousu talvikuukausina koskettaa erityisesti kasvihuonetiloja ja kotieläintiloja. Ajatellaanpa vaikkapa sikalaa tai kanalaa: sähkön katkeamaton saanti on kertakaikkisesti tuotannon ylläpitämisen perusedellytys näillä tiloilla, eikä sähkön säästämiseen ole käytännössä mahdollisuuksia. Sähkötuella tuetaan tuotannon jatkuvuutta ja sitä, että meillä riittää leipää, ruokaa, jokaiseen pöytään.

Tuotantokustannusten nousun vuoksi maksuvaikeuksiin joutuu tiloja, joilla muutoin olisi kohtuulliset edellytykset harjoittaa kannattavaa maataloutta. Tästä minä kannan erityisesti huolta. Olen keskustellut esimerkiksi sellaisten eläinlääkäreiden kanssa, jotka tekevät tilavierailuja, ja tälläkin hetkellä esimerkiksi 20 000—30 000 euron lantakoneen rikkoutuminen voi viedä tiloja tilanteeseen, että todetaan, että he eivät pysty jatkamaan toimintaansa. Tämänkaltaisiin tilanteisiin meidän tulisi tuoda helpotusta ja niihin puuttua, nimittäin

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

kannattavien tilojen alasajo on täysin järjetöntä tilanteessa, kun jokainen suomalainen tarvitsee ruokaa nyt ja tulevaisuudessa.

Meidän tulee nostaa ruuan omavaraisuutta vielä entisestään. Suomelle tulee luoda ruokaviennin brändi, ja ruuan vientituotot tulee kolminkertaistaa. Kaupan tulee maksaa reilumpaa korvausta, ja kiitoksia ministeri Kurviselle siitä työstä, mitä olette tehnyt esimerkiksi näiden kohtuullisten tuottajahintojen aikaansaamiseksi.

Voimia jatkoon, ja minä vahvasti uskon, että tämä tuki tulee kohdistumaan erityisesti niille tiloille, jotka tuottavat ruokaa. Niistä meillä on suuri huoli tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, poissa. Edustaja Eestilä, poissa. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.30 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Todella iso kiitos ministeri Kurviselle nopeasta ja tilannetajuisesta reagoinnista ja näistä välttämättömistä toiminna maatalouden puolesta sähkön ja lannoitteiden osalta. Tuet ovat todella tarkkarajaisesti kohdennettuja, ja ne kompensoivat osittain tätä valtavaa kustannusten nousua. Myös ruuantuottajat ovat pitäneet kohdennettuja tukitoimia merkittävältä osin tarkoituksenmukaisina ja myös tarpeeseen osuvina. Se kertoo siitä, että osumatarkkuus on oikea.

Lannoitteiden osalta hinnat ovat edelleen siis historiallisen korkealla, ja tiedossa on, että merkittävä osa seuraavan kasvukauden lannoitteista on tiloilla vielä hankkimatta. Hintataso on siis edelleen yli kaksinkertainen verrattuna kriisejä edeltävään hintatasoon. Kasvukauden 23 viljelypäätökset tehdään siis viimeistään nyt keväällä. Kasvukauden satoa ja ensi syksyn tuottajahintoja on mahdotonta tietysti ennakoida tässä vaiheessa. Korkeat panoshinnat voivat merkitä myös viljelyalan pienenemistä, ja tähän meillä ei yksinkertaisesti tässä tilanteessa ole varaa. Lannoitteiden hankkimatta jättämisellä olisi suora vaikutus meidän huoltovarmuuteen ja myös meidän kansallisesti elintärkeään omavaraisuuteen.

Puhemies! Sähkön hinnannousu talvikuukausina koskettaa erityisesti kasvihuonetiloja ja kotieläintiloja. Kasvihuonetiloilla sähkökustannusten osuus tuotantokustannuksista on noin 17 prosenttia. Sähkön katkeamaton saanti on usein tuotannon ylläpitämisen perusedellytys, eikä sähkön säästämiseen ole käytännössä juuri mahdollisuuksia. Sähkötuella tuetaan siis tuotannon jatkuvuutta niin kasvihuone- kuin kotieläintiloilla. Tukien kohdistuminen lannoite- ja sähkökustannuksiin on kovin perusteltua. Ne kohdistuvat parhaalla mahdollisella tavalla siis aktiiviseen ruuantuotantoon. Tuotantokustannusten nousun vuoksi maksuvaikeuksiin saattaa joutua siis tiloja, joilla muutoin olisi kohtuulliset edellytykset harjoittaa kannattavaa maataloutta. Tätä me emme todellakaan salli, siksi tämä kustannustuki on välttämätön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

17.33 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suuri kiitos ministeri Kurviselle tämän viimeisen kriisituen esittelystä ja maatalouden vahvasta puolustamisesta. Tilanne on edelleen vakava. Tämä tuki menee maataloudelle, jotta voimme auttaa vaikeuksiin joutuneita kohti kesän kasvukautta — ettei meille tule nälkä, ja ettei yksikään elinvoimainen tila joudu lopettamaan toimintaansa tänä talvena. Tuki kohdentuu tiloille, jotka ovat joutuneet yllättävään tilanteeseen, kun hinnat ja korot nousevat. Pitkään jatkunut maatalouden heikko kannattavuuskehitys kärjistyi kustannuskriisiksi Venäjän aloittaman hyökkäyssodan

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

seurauksena keväällä 2022. Tuottajahinnat eivät ole pysyneet perässä. Keskustalaiset maatalousministerit ovat vuorollaan halunneet vaikuttaa tähän tuottajahintojen kehitykseen. Ne lähtivätkin nousuun, mutta sitten tuli sota ja hinnat karkasivat. Kiitos hyvästä työstä, sillä ilman sitä tilanne olisi vielä pahempi.

Meistä jokainen tekee omia valintojaan kaupan hyllyllä, kun valitsemme kotimaista lähiruokaa. Me teemme valintoja myös paikallisina ja alueellisina päättäjinä, kun valitsemme hankinnoissa kotimaisen ruuan. Ulkomaalaiselle ruualla tulee asettaa samat kriteerit kuin suomalaiselle ruualla. Pitkällä aikavälillä maatalouden kannattavuus on mahdollista turvata vain markkinoiden kautta. Kotimainen ruoka on tärkeä osa isänmaamme kokonais-turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Tärkeää on tässä se, että nyt tuetaan nimenomaan aktiivisia, ammattimaisia maanviljelijöitä ja kalankasvattajia. Kustannustuki osaltaan kompensoi viljelijöille kohonneita tuotantokustannuksia. Tuki kohdistuu sähkön ja lannoitteiden voimakkaasti kohonneisiin hintoihin. Hintataso on edelleen kaksinkertainen. Tuki tarvitaan juuri nyt, sillä tilat eivät ole vielä hankkineet merkittävää osaa seuraavan kasvukauden lannoitteista. Hintataso on korkea — paljon enemmän kuin ennen kriisiä. Jos emme lannoita, sato on ensi kesänä heikko.

Tarvitsemme jokapäiväistä leipää. Kriisien aika on opettanut meille kotimaisen ruuan-tuotannon merkityksen. Maatalous on Suomelle elintärkeä elinkeino. Elämme maasta. Maanviljelijät tekevät todella tärkeää työtä isänmaamme hyväksi. He tekevät samalla merkittävää ympäristötyötä — he viljelevät ja varjelevat. Lämmin kiitos teille kaikille! Voimia elintärkeään työhön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos ministerille esityksestä. Haluan kiittää myös maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajaa ja kaikkia jäseniä siellä. Meillä on ollut tosi hyvä yhteistyö, ja olemme varmaan kaikki samaa mieltä, että olemme tehneet omasta mielestämme sellaisia mietintöjä ja lausumia, jotka ovat hyväksi meidän maataloudellemme ja metsätaloudellemme.

Viimeiset pari vuotta ovat ruuan omavaraisuus ja huoltovarmuus nousseet oikeutetusti esille vahvasti. On havahduttu vasta nyt siihen tosiasiaan, mitä tapahtuisi, jos maalla ei omaa tuotantoa olisi. Kaikki varmaan yhtyvät siihen, että se olisi katastrofi.

Maatalouden kannattavuudessa on nyt hätätila, se on tosiasia. Hallitus on myöntänyt kriisitukea maataloudelle jo pari kertaa, se on erittäin tärkeä ja tarpeellinen ollut. Mutta on myös myönnettävä, että tarvitaan nopeasti perustavaa rakennemuutosta maatalouden osalta muun muassa rahan jakautumiseen koko ruokaketjussa. Alkutuottaja saa liian ohuen siivun, ja se on osasyys, ja suuri syy, siihen, että maatalous on hyvin kannattamatonta tällä hetkellä.

Jotta koko ketju menestyisi, tarvitaan ruuan viennin kohentamista ja kohentumista. Se on nykyään, tällä hetkellä, 0,8 prosenttia kansantuotteesta, se on Euroopan alhaisin. Se pitää saada nostettua vähintään kolmeen neljään prosenttiin. Se auttaisi koko ketjua, myös kuluttajaa, kun ostaa ruokaa täällä Suomessa. Siihen tarvitaan, jotta tämä onnistuisi, osava markkinointiorganisaatio. Saamani tiedon mukaan resurssit esimerkiksi Business Finlandista tähän asiaan, samoin kuin ruoka-ainevarastoonkin, ovat menossa siihen suuntaan,

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

että siellä ei löydy nyt tulevaisuudessa rahaa tähän markkinointiorganisaatioon ja vientiin ja sen tukemiseen.

Ja nyt, koska tämä on kylläkin seuraavan hallituksen toimia, kysyisinkin ministeriltä: onko lisätietoa tähän asiaan, ja miltä tulevaisuus näyttää tältä kantilta? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.40 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä tuotantotuki, joka nyt kohdistuu lannoitteisiin ja sähköihin, varmasti on oikeassa suhteessa: 63 miljoonaa ja 32 miljoonaa. Mutta, arvoisa ministeri, onko teillä mitään viestiä antaa meille tuonne valiokuntaan? Onko siellä jotakin säätämistä näissä rajoissa tai aikarajoissa tai jossakin muussa, miten tämä kohdentuu? Ja onko siellä joku ryhmä nyt jäänyt ikään kuin jollakin tavalla huomioimatta? Tuleeko siellä tässä ajassa jotakin muuta, jota toivoisitte valiokunnan vielä tarkemmin katsovan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.41 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Todella hyvää keskustelua noin muutenkin. Tässä on nostettu monia asioita, esimerkiksi se, että julkisissa ruokahankinnoissa tulisi aina suosia kotimaista, vaatia sitä laatutasoa, mitä me tällä lainsäädännöllä muutoinkin vaadimme.

Elintarvikemarkkinoitten toimivuudesta se, että kun meillä on kaksi suurta sisäänostajaa, ne pystyvät kyykyttämään koko ketjua ja sinne viimeiselle jäävät nopen osat. Siksi tarvitsemme seuraavassa hallitusohjelmassa kilpailulainsäädännön muutoksia, tarvitsemme indeksin, joka siirtyisi eteenpäin, kun panoshinnat nousevat.

Ja onhan se täysin kohtuutonta, että Yara on tehnyt 2,7 miljardin voiton viime vuonna kyykyttäen hädänalaisia, jolloin minulle tuleekin mieleen, että poikkeuksellinen aika vaatisi poikkeukselliset keinot, vähän samoin kuin sähkötuessa, tässä kuluttajien sähkötuessa, jonka kohdentumisessa toki voi olla aika paljon kritisoimista, mutta on siinä se hyvä puoli, että rahat siihen otetaan ylisuurista voitoista leikkaamalla. Kyllähän tässäkin, jos rehellisiä ollaan, pitäisi olla mahdollisuus samantyyppiseen toimintaan, kun näemme, miten härskisti tätä tilannetta käytetään hyväksi.

Mutta varsinainen kysymykseni vielä. Se liittyy siihen, että nyt kun Yara on muualla laskenut lannoitteitten hintoja ja jonkun verran Suomessakin, niin me emme tietenkään toivoisi, että tämä tuki valuisi Yaran kukkaraan, vaan menisi sinne viljelijöille. Seuraako joku taho sitä, että tämä hinnoittelu muuttuu samantyyppisesti kuin muuallakin Euroopassa, ja mitä me voisimme valiokuntana vielä tehdä edistääksemme sitä asiaa, että hinnat laskevat myös tämän yhtiön toimesta?

Ja vielä kerran kiitän ministeriä ja kiitän tästä hyvästä keskustelusta, mitä tässä oli.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tälle asialle varattu 45 minuuttia on tässä vaiheessa päättymässä, mutta vielä ministeri Kurvinen, kolme minuuttia. Sen jälkeen keskustelu katkeaa.

17.43 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen: Herra puhemies! Kiitoksia oikein hyvästä ja laaja-alaisesta keskustelusta aiheeseen liittyen. Vastaan näihin esiin nousseisiin

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

muutamiin kysymyksiin kronologisessa järjestyksessä ainakin sen mukaan, miten edustajat olivat äänessä.

Ensinnäkin edustaja Essayah’lle kommenttina, että erityisesti näkisin tärkeänä, että me saisimme ulkomaisen lihan käyttöä vähennettyä, kun nämä ruuan ilmastovaikutukset ovat esillä. Se ei ole välttämättä helppoa, mutta siitä pitäisi mielestäni aloittaa juuri tässä kotimaisen ruuan suosimisen vahvistamisessa.

Miten tuki saadaan kylvöjä varten? Niin kuin tuossa sanoin, tuen maksaminen menee loppuvuodelle, koska tämä on kustannustuki, jälkikäteen maksettava kustannustuki kuitenkin, tositteitten perusteella, joten sitä ei valitettavasti voida maksaa nopeasti, ihan päivissä ja viikoissa, mutta totta kai kun tämä tuki on tiedossa, niin silloin tilalla on mahdollisuus järjestää rahoitus tästä ylitse; kun on mahdollista kertoa, milloin valtiolta rahaa tulee, voi näitä välirahoituksia järjestellä. Tämä kun haluttiin kohdentaa nimenomaan tiloille, jotka todella tukea tarvitsevat, niin jotta tämä todella osuu aktiiviviljelijöille, jotka tuottavat ruokaa meidän kauppoihin ja vaikka meidän työpaikkaravintoloihin, niin tämä piti tehdä sillä tavalla, että katsotaan, paljonko kuluja on tullut, jotta tämä ei valuisi sellaisille tiloille, jotka eivät nyt varsinaisesti meidän ruokaturvasta vastaa — ketään nyt alaskaan painamatta. Tämä on osa kustannustuen olemusta, samalla tavalla kuin koronakustannustuissakin oli yritysten osalta.

Edustaja Kalmari, valiokunnan puheenjohtaja, kysyi kysymyksiä kahdessa osassa.

Ensimmäisenä tästä lannoitteitten hinnasta: Tämähän maksetaan takautuvasti 1. kesäkuuta 22 alkaen tehdyistä lannoiteostoista huhtikuun 23 loppuun, eli toisin sanoen nämä Yarat ja muut lannoitevalmistajat eivät voi ihan ainakaan täysin vyöryttää tätä hintoihin, koska katsotaan jo puoli vuotta taaksepäin, mitä lannoitteita on ostettu tiloilla, eli on pyritty estämään tämä vaikutus, että sitten ei voi hintoihin vyöryttää tätä tukea ainakaan täysin. Olen samaa mieltä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja Anne Kalmarin kanssa siitä, että tämä on todella iso ongelma, että meillä on yksi yhtiö, joka täysin dominoi tätä pohjoismaista lannoitemarkkinaa ja laajemminkin. Kansallista suomalaista lannoitetuotantoa ja -teollisuutta minusta pitäisi nostaa ylemmäksi.

No, nämä parametrit on kyllä aika tarkkaan katsottu. Ollaan pyritty nimenomaan katsomaan, mikä on kohtuullinen taso. Varmasti tuen ulkopuolelle jää tiloja, joilla sähkölaskut ovat nousseet, mutta pitää kuitenkin muistaa, että maatalouskin on yrittäjyyttä ja on tietty yrittäjäriski, ja on katsottu, että se 13 senttiä on semmoinen, että sen alle kun menee, niin se on sellainen, mihin pitää voida varautua, kun maatalousyrittäjyyttä tekee. Tarkoitus on myös se, että näiden mukaan mennään lain pohjalta, [Puhemies koputtaa] ei niin kuin joissain maataloustuissa. Toki valiokunta voi kaikilta osin harkita näitä asioita.

Edustaja Eestilän kysymykseen vastaus tässä myöskin, että eduskunta harkitsee, mutta ei minulla ole nyt tässä vaiheessa siihen mitään korjattavaa. [Puhemies huomauttaa ajasta]

Puhemies, vielä viimeinen kysymys, edustaja Elomaalle: Kyllä pitää vaikuttaa elintarvikemarkkinarakenteeseen, saada se reilummaksi, ja kyllä pitää saada meidän vientiä tehostettua joko Business Finlandin kautta tai saada uusi vientiyhtiö. Mutta iso rooli on tässäkin elintarviketeollisuudella: lihataloilla, maitotaloilla ja myös meidän ruokakaupan toimijoilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

4. Valtioneuvoston selonteko tiedustelulainsäädännöstä

Valtioneuvoston selonteko VNS 11/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 35/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt päätetään hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 35/2022 vp pohjalta kansanotosta selonteon johdosta.

Hallintovaliokunnan puheenjohtajan Mari Rantasen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Sisäministeri Krista Mikkoselle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittelee, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Avataan keskustelu. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.48 **Mari Rantanen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on viime vaalikaudella hyväksynyt laajan, perustuslain muuttamistakin vaatineen tiedustelulainsäädännön kokonaisuuden, joka valmisteltiin parlamentaarisessa seurannassa. Lainsäädäntö astui voimaan 1.6.2019. Hallintovaliokunta on aiemmissa käsittelyissään korostanut tiedustelulainsäädännön välttämättömyyttä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Valiokunta on myös todennut, että näin merkityksellisen uudistuksen toimeenpanoa ja sen tavoitteiden toteuttamista on välttämätöntä seurata ja arvioida myös eduskunnassa. Eduskunta onkin edellyttänyt hallituksen seuraavan tarkkaan siviilitiedustelulainsäädännön soveltamista. Hallintovaliokunta on saanut asiasta selvityksen joulukuussa 2020.

Eduskunta on lisäksi edellyttänyt hallituksen antavan eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä seikkaperäisen selonteon tiedustelulainsäädännöstä. Valtioneuvoston selonteko on annettu eduskunnalle joulukuussa 2021.

Valiokunta tähdentää, että tiedustelulainsäädännölle on ollut välttämätön tarve ja myös viimeaikaiset turvallisuusympäristön muutokset ovat osoittaneet, että siviili- ja sotilastiedustelusta on Suomessa säädetty oikea-aikaisesti. Tiedustelulainsäädännön ajantasaisuudesta on kuitenkin jatkuvasti huolehdittava.

Suomen ja koko Euroopan turvallisuustilanne on selonteon antamisen jälkeen heikentynyt erityisesti Venäjän hyökättyä Ukraina helmikuussa 2022. Suomi on myös hakenut Naton jäseneksi, mikä osaltaan lisää ulkomaisten tiedustelupalvelujen kiinnostusta Suomea kohtaan. Valiokunta korostaa muuttuneessa turvallisuusympäristössä erityisesti niitä selonteon kohtia, joissa painotetaan tarvetta varmistaa lainsäädännön ajantasaisuus ja toimivuus.

Hallintovaliokunta on jo tiedustelulainsäädäntöä säädettäessä korostanut tiedustelutoimivaltuuksien ja oikeusturvan tasapainon merkitystä. Valiokunta tähdentää edelleen tehokkaan ja tuloksellisen tiedustelutoiminnan välttämättömyyttä kansallisen turvallisuuden suojaamisessa ja samalla lainsäädännön oikeusturvatakeiden toimivuutta. Valiokunta

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

toteaa samassa yhteydessä pitävänsä kattavaa ja toimivaa tiedustelutoiminnan valvontakonaisuutta erittäin tärkeänä yhteiskunnan ja tiedusteluun kohdistuvan luottamuksen kannalta.

Valiokunta on kuluvalle vaalikaudella kiinnittänyt huomiota myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön pohjalta turvallisuuteen perusoikeutena. Selonteossa viitataan kuluvalle vaalikaudella annettujen valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon, puolustuselonteon, sisäisen turvallisuuden selonteon ja EU-politiikasta annetun selonteon linjauksiin. Valiokunta viittaa yleisesti näihin sekä turvallisuusympäristön muutosta koskevasta ajankohtaiselonteosta antamaansa lausuntoon. Valiokunta pitää tärkeänä, että mainittujen selontekojen linjaukset tiedustelutoiminnasta toteutetaan.

Hallintovaliokunta toteaa, että tiedustelulainsäädäntö on ollut voimassa vasta varsin lyhyen ajan eikä sen toimivuutta voida kaikilta osin vielä kattavasti arvioida. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa selontekoa on pidetty varsin yleispiirteisenä lainsäädännön vaikutusten arvioimiseksi. Yksityiskohtaisen arvion tekemistä vaikeuttaa osaltaan myös tiedustelutoiminnasta julkisesti saatavilla olevan tiedon vähyys.

Hallintovaliokunta on arvioinut selontekoa varsin seikkaperäisesti. Osana tiedustelulainsäädännön yleistä arviointia valiokunta on arvioinut tiedustelutoiminnan ohjausta ja yhteensovittamista, tiedustelun kohteita, menetelmiä, tiedusteluviranomaisten yhteistoimintaa, valvontaa ja oikeusturvaa sekä suojelupoliisin roolin kehittymistä. Valiokunta yhtyy saamansa selvityksen perusteella selonteon arvioon siitä, että lainsäädännön keskeisin tarve, kansallisen turvallisuuden parantaminen, on toteutunut ja tiedonhankinta on uusien toimivaltuuksien myötä tehostunut. Selonteossa on nostettu esiin eräitä lainsäädännön kehittämistarpeita, joista osan taustalla on ylimpien laillisuusvalvojien kannanottoja.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on erityisesti kiinnittänyt huomiota tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttamiseen rikostorjuntaan eli niin sanottuun palomuurisääntelyyn. Tiedustelulainsäädäntöä koskevien lakien perusteella tiedusteluvalvontavaltuutettu on esittänyt tulkintakannanoton, jonka mukaan kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estämistä ja paljastamista sekä selvittämistä voidaan pitää tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivina tietojen käyttötapoina.

Kansallista turvallisuutta uhkaavista rikoksista eli maanpetos-, valtiopetos- ja terroristirikoksista osa jää palomuurisäännösten rangaistusasteikkovaatimusten alapuolelle. Eduskunnan oikeusasiamies on ottanut omana aloitteenaan selvitettäväksi palomuuria koskevan sääntelyn tulkinnan ja antanut siitä päätöksen. Päätöksessään oikeusasiamies toteaa, että yksityiselämän ja henkilötietojen suoja on turvattu perustuslaissa eikä käyttötarkoitussidonnaisuuteen voida tehdä perusoikeuksia heikentäviä tulkintoja. Tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan merkitsee poikkeusta käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Oikeusasiamies katsoo, että tiedusteluvalvontavaltuutetun tulkintakannanottoa ei voida pitää oikeudellisesti hyväksyttävänä.

Eduskunnan oikeusasiamies on myös katsonut, että palomuurisääntelyä tulee soveltaa sekä siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten tehtäväpiiriin kuulumattomiin että niiden tehtäväpiiriin kuuluviin rikoksiin. Oikeusasiamies on edelleen katsonut, että palomuurisääntelyä tulee soveltaa sekä tietojen toiselle viranomaiselle luovuttamiseen että tietojen käyttämiseen siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten omassa toiminnassa. Oikeusasiamies on lisäksi katsonut, että palomuurisääntelyä tulee soveltaa sekä tietojen oma-aloitteeseen luovuttamiseen että tietojen pyynnöstä tapahtuvaan luovuttamiseen.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Eduskunnan oikeusasiamiehen ja tiedusteluvalvontavaltuutetun eriävät käsitykset mutta myös valtioneuvoston oikeuskansleri sekä lausunnon antaneet puolustusvaliokunta ja liikenne- ja viestintävaliokunta ilmaisevat tarpeen selkeyttää palomuurisääntelyä. Hallintovaliokunta katsookin, että palomuurisääntelyn toimivuudesta ja täsmentämistarpeista tulee tehdä perusteellinen selvitys ja arvioinnin pohjalta valmistella sääntelyn selkeyttämiseksi tarvittavat kattavat, tarkkarajaiset ja täsmälliset säännösehdotukset.

Valiokunta kiinnittää huomiota kotirauhan suojaan esteenä tiedustelulle. Selonteossa on maininta, että siviilitiedustelulainsäädännön poliisilain 5 a luvussa säädetty kielto kohdistaa tiedustelumenetelmää pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan tai kielto tehdä muita toimenpiteitä kyseisessä tilassa mahdollistavat kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan valmistelun siirtymisen tiedonhankinnan ulottumattomiin. Hallintovaliokunnalle esitetyn selvityksen mukaan asia on noussut esiin myös vuoden 22 aikana valmiuslain uudistamiseen liittyvissä alustavissa arvioissa. Valiokunta näkee, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävän tilan tiedustelukiellon sääntelyn väljentämistä välttämättömistä syistä olisi arvioitava jo hyvissä ajoin ennen poikkeusoloja. Valiokunta katsoo, että tiedustelukielloa koskevaa sääntelykokonaisuutta on edellä todetut seikat huomioon ottaen syytä tarkemmin selvittää. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella aiheellista olisi samalla selvittää myös kotirauhan suojan ja pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävän tilan käsitteitä.

Hallintovaliokunta on kiinnittänyt huomiota suojelupoliisin muuttuneeseen rooliin. Supo toimii nykyisin sekä siviilitiedustelua suorittavana tiedustelupalveluna että rikostorjuntaa suorittavana poliisina. Tämä on otettu huomioon poliisilain sääntelyssä rikosten estämistä ja paljastamista koskevan tiedonhankinnan jatkamisesta sekä palomuurisääntelyssä. Suojelupoliisin esitutkintaviranomaisen aseman poistumisen myötä ei selvityksen mukaan kuitenkaan ole tarkistettu muuttuneen tilanteen kannalta keskitetysti eri hallinnonalojen sektorilainsäädäntöä siltä osin kuin kyse on kansallinen turvallisuus tietojen antamisperusteena suojelupoliisille, mikä on johtanut osittain tiedonsaannin supistumiseen. Valiokunta katsoo, että suojelupoliisin tiedonsaantioikeuksien kokonaisuutta on tarkasteltava kansallisen turvallisuuden suojaamiskyvyn sekä tiettyjen rikosten estämistehtävien kannalta.

Selonteon käsittelyn yhteydessä on tuotu esiin eräitä muitakin tiedustelulainsäädännön selkeyttämis- tai selvittämistarpeita. Puolustusvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota sotilastiedustelusta annetun lain sääntelyyn tietoliikenteen tiedonhankinnan teknisten tietojen käsittelystä ja pitää tärkeänä säännöksen selkeyttämistä. Selonteossa nostetaan esiin eräitä muitakin teknisten tietojen käsittelyyn liittyviä seikkoja, ja hallintovaliokunnan mielestä näitä seikkoja olisi hyvä selvittää samalla, kun sääntelyä muutoinkin tarkastetaan.

Hallintovaliokunta katsoo, että hybridi vaikuttamiseen liittyen on tarvetta vielä arvioida lainsäädäntöä erityisesti eri viranomaisten välisen tietojenvaihdon osalta. Lisäksi valiokunta toteaa, että Rajavartiolaitoksella on rajaturvallisuutta ylläpitävänä, sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistuvana ja salaisia pakkokeinoja käyttävänä aluevalvonta- ja esitutkintaviranomaisena jo olemassa taktiset ja tekniset kyvyt tukea tiedusteluviranomaisia tehtävissään.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on pidetty tärkeänä, että vieraan valtion tiedustelupalvelun toimeksiannosta tapahtuva tahallinen vaikuttaminen säädettäisiin rangaistavaksi — myös sellainen toiminta, jossa henkilö vieraan valtion tiedustelutoimintaa hyödyt-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

tääkseen tai Suomea vahingoittaakseen luovuttaa ulkomaiselle tiedustelupalvelulle sen toimintaansa varten tarvitsemia tiloja, välineitä tai tietoja. Kriminalisointia on esitetty harkittavaksi. Valiokunta pitää perusteltuna, että lainsäädännön muutostarpeita näiltäkin osin arvioidaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että siviili- ja sotilastiedusteluresurssit turvataan pitkäjänteisesti. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että tiedustelutoimintaan liittyvä kehittäminen on hyvin teknologiaintensiivistä, minkä johdosta suorituskyvyn ylläpitäminen edellyttää jatkuvasti uusia investointeja esimerkiksi tiedonhankintajärjestelmiin sekä henkilöstön osaamisen pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö sisältää kaksi lausumaa. Ensimmäisessä eduskunta edellyttää, että hallitus tekee perusteellisen selvityksen tiedustelulainsäädännön palomuurisääntelyn toimivuudesta ja täsmentämistarpeista ja arvioinnin pohjalta valmistelee tarvittavat, kattavat, tarkkarajaiset ja täsmälliset säännösehdotukset sääntelyn selkeyttämiseksi. Toisessa lausumassa eduskunta edellyttää, että hallitus muutoinkin tarkastelee tiedustelulainsäädännön toimivuutta, vaikutuksia ja mahdollisia muutostarpeita, huolehtii lainsäädännön ajantasaisuudesta muuttuvassa toimintaympäristössä sekä varmistaa tiedustelutoiminnan ja sen valvonnan riittävät resurssit. Mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

18.00 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää hallintovaliokunnan jäseniä selonteon perusteellisesta käsittelystä ja sen puheenjohtajaa Mari Rantasta mietinnön esittelystä.

Tiedustelulainsäädäntöä koskeva selonteko annettiin vuoden 2021 joulukuussa, ja sen valmistelu perustui eduskunnan siviilitiedustelulainsäädännöstä antamaan ponteen ja pääministeri Marinin hallituksen ohjelmaan. Selonteko koskee sekä siviili- että sotilastiedustelulainsäädäntöä.

Tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan kesäkuussa 2019, ja selonteossa arvioidaan lainsäädännön toimivuutta vaiheessa, jossa lainsäädäntö oli ollut voimassa hyvin lyhyen aikaa. Selonteossa saatettiin sen antamishetkellä todeta, että lainsäädännön keskeinen tavoite, kansallisen turvallisuuden parantaminen, on toteutunut ja tiedonhankinta uhkista uusien tiedusteluvaltuuksien myötä on tehostunut. Lain soveltamisessa korostuu perusoikeuksien turvaaminen, ja uudistusta voidaan kokonaisuutena arvioiden pitää onnistuneena.

Arvoisa puhemies! Selonteon antamisen jälkeen Venäjä hyökkäsi helmikuussa 2022 Ukrainaan ja Suomen turvallisuusympäristö on vaikeutunut. Valtioneuvosto antoi turvallisuusympäristön muutosta koskevan ajankohtaiselonteon viime keväänä, ja Suomi on hakenut Naton jäseneksi, mikä prosessi on vielä kesken. Toimintaympäristön muutoksen arvioidaan olevan pysyvä. Sen takia tehokas tiedonhankinta, kattavan ja ajantasaisen tiedon sekä tilannekuvan saaminen uhkista, on erittäin tärkeää, jotta myös tiedustelun keinoin voidaan tukea valtionjohdon ja viranomaisten oikea-aikaista tilannekuvaa päätöksentekoa varten.

Tiedustelutoiminta perustuu lainsäädäntöön, joka määrittää tarkkarajaisesti, mihin tiedustelua voidaan kohdistaa. Tiedustelua ohjataan kansallisen turvallisuuden keskeiset uhat ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan tietotarpeet huomioivien painopisteiden kautta. Painopisteiden ajankohtaisuutta ja toteutumista seurataan aktiivisesti sisä- ja puolustusministeriöissä. Ohjaavat ministeriöt ylläpitävät valmiutta painopisteiden muuttamiseen. Keskeistä on, että tiedustelua voidaan kohdistaa myös välittömän tarpeen mukaan esimerkiksi toimintaympäristön muuttuessa. Tiedustelulainsäädännössä määritetty vieraan valtion toiminta

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

muodostaa luonteensa vuoksi erityisen uhan Suomen itsemääräämisoikeudelle, ja tietoa on voitava hankkia riittävästi.

Valtionjohdon ja kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä hoitavien viranomaisten lisäksi tiedustelutieto uhkista on merkityksellistä myös esimerkiksi yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria ylläpitäville tahoille. Nämä ovat usein yksityisen sektorin toimijoita. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja turvallisuusympäristön vaikeutuminen ovat entisestään lisänneet tarvetta suojata kriittistä infrastruktuuria ja parantaa kykyä toimia häiriötilanteissa. Tämä näkyy muun muassa siten, että Nord Stream -sabotaasin jälkeen kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen kiinnitetään merkittävää huomiota koko Euroopan unionin tasolla. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet kiirehtimään niin sanotun CER-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa ja toteuttamaan stressitestejä valikoiduilla sektoreilla.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Viranomaisten yhteistyö, tiedonvaihto ja yhteinen tilannekuva ovat keskeisen tärkeitä erilaisten turvallisuusuuhkien torjunnassa. Yleisesti ottaen Suomen viranomaisyhteistyön toimintamallia ja tiedonvaihdon sujuvuutta voidaan pitää kansainvälisesti poikkeuksellisenä, ja se perustuu vahvasti lainsäädäntöön. Kehittämisen tarpeitakin on kuitenkin noussut esiin. Hallintovaliokunta nostaa mietinnössään esiin esimerkiksi tiedustelutoimintaa koskevan palomuurisääntelyn, jolla tarkoitetaan tiedustelumenetelmällä saadun tiedon luovuttamista rikostorjuntaan. Edelleen teknologian nopea kehitys vaikuttaa tiedusteluviranomaisten toimintaedellytyksiin. Parhaillaan sisäministeriön ja puolustusministeriön yhteinen hanke arvioi viranomaisten toimintaedellytyksiä liittyen kyberturvallisuuteen ja kyberpuolustukseen. Tähän liittyen myös tiedustelulainsäädännön kehittämistä koskevia tarpeita kartoitetaan.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tiedustelulainsäädännön arviointi on jatkuvaa. Lainsäädännön toimivuudesta saatujen kokemusten lisääntyessä on arvioitava myös sen kehittämistarpeita. Lainsäädännön on oltava ajantasaista toimintaympäristö ja teknologinen kehitys huomioon ottaen. Operatiivisen suorituskyvyn kehittäminen ja hankkeiden toteuttaminen perustuvat pitkäaikaiseen tutkimus- ja kehittämistyöhön. Toimintakyky on varmistettava ennakoimattomien tilanteiden ja uhkien varalta ottaen kuitenkin huomioon oikeusturvatakeiden kattavuus ja toimivuus.

Arvoisa puhemies! Kiitän hallintovaliokuntaa perusteellisesta työstä mietinnön johdosta sekä puolustusvaliokuntaa ja liikenne- ja viestintävaliokuntaa lausunnon antajina. Mietintö antaa hyvän lähtökohdan lainsäädännön edelleenkehittämiselle. Selvää on, että Suomen turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä on entisestään parannettava. Tiedusteluviranomaisten saavutettu suorituskyky tulee kyetä säilyttämään ja kehittämistyötä tulee kyetä jatkamaan. Osa tätä työtä on tiedustelulainsäädännön toimivaltuuksien ajantasaisuudesta huolehtiminen oikeusvaltion periaatteita sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

18.06 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Suomen kansallinen turvallisuus on yhteinen asia. Se ei voi tuntea maantieteellisiä, ammatillisia, iällisiä tai puolueellisia rajoja. Me kokoomuslaiset pidämme tärkeänä, että turvallisuusviranomaisemme työkalut ovat kunnossa niin lakien, tiedustelun kuin muun toiminnan sekä resurssien osalta. Se on ainut keino luoda, rakentaa ja ylläpitää yhteistä Suomen kansallista turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainaan on haastanut kansalaisten turvallisuudentunnetta. Sen vuoksi on tärkeää, että kansalaisten luottamus turvallisuuttam-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

me vahvistavaa tiedustelutoimintaa kohtaan on korkea. Olen kiitollinen ja myöskin iloinen siitä, että me eduskunnan hallintovaliokunnassa pystyimme puheenjohtaja, kollega Rantasen johdolla tekemään tästä selonteosta yksimielisen. Kokoomuksessa priorisoimme sen yhteisen tilannekuvan ja yhteisen mietinnön korkealle ja vahvaksi, ja hallintovaliokunnan hyvä henki mahdollisti sen, että teemme näitä asioita yhteistuumin ja puoluerajat ylittäen. Kiitos myöskin ministeri Mikkoselle äskeisestä vastauspuheenvuorosta ja niistä näkökulmista, mitä toitte esiin, ja olitte perehtynyt valiokunnan mietintöön.

Suomen ensimmäisiä tiedustelulakeja vuonna 2019 säätäessään eduskunta velvoitti hallitusta antamaan tiedustelulainsäädännön selonteon. Selonteon pohjalta esille nousi selkeyttämis- ja selvittämistarpeita esimerkiksi palomuurisääntelyn osalta, ja ne on tietenkin tärkeää korjata pikimmiten. Palomuurisääntelyssä on kyse esimerkiksi siitä, miten viranomaiset voivat jakaa toisilleen tiedustelumenetelmillä kerättyä tietoa rikostorjunnan tarkoituksiin eli rikosten ehkäisyyn. Hallintovaliokunta on nyt yksimielisesti edellyttänyt, että palomuurisääntelyn täsmentämistarpeista tehdään selvitys ja sen pohjalta tarvittavat kattavat ja tarkkarajaiset säännösehdotukset. Tämän työn tulee olla ensimmäisiä asioita seuraavan hallituksen pöydällä.

Selonteko osoittaa myös sen, että tiedustelulainsäädäntö on ollut monilta osin välttämättömyyttä. Lakien ollessa voimassa on arvioitu tarkkaan lakien tavoitteiden toteutumista, ja hallituksen antaman selonteon mukaan sen keskeisin tavoite eli kansallisen turvallisuuden parantaminen on toteutunut.

Sota on muuttanut myös turvallisuusviranomaisten toimintaympäristöä. Tiedustelulainsäädäntö tarjoaa työkaluja siihen, että entistäkin tärkeämpään rooliin nousseen turvallisuushkien ennaltaehkäisyyn on nykyisessä laajuudessa oltava mahdollista. Ennen tiedustelulakia olimme käytännössä muiden maiden antamien tiedustelutietojen varassa.

Kansalaisten luottamusta tiedustelua kohtaan edistää kattava ja toimiva tiedustelutoiminnan valvontakokonaisuus. Valvonta onkin osoittautunut toimivaksi.

Onnistumiseksi voidaan laskea myös tiedustelulainsäädännön oikea-aikaisuus. Noin nelisen vuotta sitten saimme sekä siviili- että sotilastiedustelupaketin säädettyä loppuun tässä salissa. Loppuvaiheessa siinä oli myöskin parlamentarismi tärkeässä roolissa, kun viime kauden kollegan, kansanedustaja Tapani Töllin, puheenjohtaman parlamentaarisen työn pohjalta tätä tehtiin, ja on tärkeää, että olimme silloin kaukaa viisaita.

Arvoisa puhemies! Samalla tavalla kun valiokunnassa yhteinen tilannekuva on tärkeä, jotta voimme tehdä yhteisiä linjauksia lainsäädännön muutostarpeista, se yhteinen tilannekuva on tärkeä myöskin meidän viranomaisille, ja sitä nimenomaan on turvattu tällä tiedustelulainsäädännöllä. Itse asiassa se kattava ja reaaliaikainen tilannekuva on yhä tärkeämpää, ja on myöskin tärkeää saada näitä ennakkovaroituksia, koska muuttuvassa turvallisuusympäristössä edellytetäänkin ennakoivaa ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Valtionjohdon tarve oikea-aikaisen tilannekuvan saamiseen on entisestään korostunut.

Valiokunta tähdentää edelleen tehokkaan ja tuloksellisen tiedustelutoiminnan välttämättömyyttä kansallisen turvallisuuden suojaamisessa ja samalla lainsäädännön oikeusturvatakeiden toimivuutta. Hallintovaliokunta on kuluvalle vaalikaudella muutenkin kiinnittänyt huomiota myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön pohjalta turvallisuuteen suomalaisten kansalaisten perusoikeutena.

Tässä, arvoisa puhemies, puheenvuoroni.

Loppuun jaan mukavan, hauskan sattuman tuolta neljän vuoden takaa: Aina ei muista, että täällä salissahan kaikki, mitä teemme, on julkista. Pitkä työ siviili- ja sotilastiedustelu-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

lainsäädännön parissa päättyi sitten siihen — muistan, että se oli kahdeksan aikaan illalla täällä salissa — että saatiin nämä säädettyä. Keskustelu oli päättynyt, ja istunto päättyi myöskin, ja pidin siinä viimeisiä puheenvuoroja ja kävin kiittämässä sitten tuossa keskellä istunutta kansanedustaja Tapani Tölliä. Avoimena ihmisenä minun teki mieleni halata arvoisaa kollegaa, mutta pöytähän oli välissä, ja taputin sitten vain tästä käsivarresta jotenkin näin ja en muistanut, että kaikki, mitä täällä salissa tehdään, on tosiaan julkista, kunnes sitten äitini noin reilun puolen tunnin päästä kertoi, että oli nähnyt tämän oululaisen kansanedustajan halauksen puoli yhdeksän uutisissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkinen.

18.13 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Tiedustelutoiminta on tärkeä osa laajempaa kansallisen turvallisuuden kehittämisen kokonaisuutta, jolla pyritään ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia ja torjumaan uhkia ennakoivasti. Sen merkitys on kasvanut verkottuneessa maailmassa, jossa uhat teknologistuvat, laaja-alaistuvat ja ottavat käyttöön sellaisia toiminnan muotoja, joita ei välttämättä mielletä vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle perinteisessä mielessä. Suomen kansallisen turvallisuuden näkökulmasta eurooppalainen tiedusteluyhteistyö sekä kansallisen puolustusyhteistyön osana tehtävä tiedonvaihto ja tiedustelutoiminta on tärkeää.

SDP korosti tiedustelulain valmistelun yhteydessä aikoinaan huolellista tiedustelutoiminnan tarkkarajaisuutta ihmisoikeudet huomioiden. Korostimme, että valvonta on täsmällistä ja tarkkarajaista ja ettei laki mahdollista yleistä kohdentamatonta massavalvontaa. Selonteossa todetaan, että valvonnan kokonaisuudessa ei ole havaittu toistaiseksi tiedusteluviranomaisen lainvastaista tai virkavelvollisuuksien vastaista toimintaa. On kuitenkin tärkeää, että valvontaa kehitetään jatkuvasti ja tarkastellaan viranomaisten toimivaltuuksia ja toimintaa.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö on osoittautunut pääsääntöisesti toimivaksi. Tiedustelulainsäädännön ajantasaisuudesta on kuitenkin jatkuvasti huolehdittava, jotta turvallisuusympäristön muuttuessa kyetään vastaamaan myös uudenlaisiin kansallista turvallisuutta vaarantaviin uhkiin. Hallintovaliokunnan mietinnössä käsitellään eräitä esiin nousseita lainsäädännön selkeyttämis- ja selvittämistarpeita, joista osan taustalla on myös ylimpien laillisuusvalvojien kannanottoa. On tärkeä varmistaa, että valvonnan resurssit ovat riittävät. Viranomaisten suorituskyvyn tulee kaikilta osin olla toimintaympäristön vaatimalla tasolla.

Arvoisa puhemies! Tähän mennessä voimme olla enemmän kuin tyytyväisiä siihen, että tarpeellinen lainsäädäntö saatiin valmisteltua ja toimeenpantua ja jo nyt olemme päässeet arvioimaan sen toimivuutta käytännössä. Erityisesti näin kriisiaikoina voidaan todeta, että tätä lainsäädäntöä on todella testattu. Pidän erittäin tarpeellisena, että tulevalla kaudella tätä hyvää työtä jatketaan ja myös varmistetaan se, että kehittämis ehdotuksissa edetään huolellisesti mutta mahdollisimman ripeästi. — Kiitoksia myös ministerille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

18.15 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tiedustelulainsäädännölle on todella ollut välttämätön tarve, kuten hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan. Erityisen merkittävä turvallisuusympäristön muutos eli Venäjän rikollinen hyökkäyssota Ukrainaan on osoit-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

tanut sen, että tämä lainsäädäntö tehtiin Suomessa oikea-aikaisesti, voisi sanoa, kreivin aikaan.

Tiedustelullahan hankitaan tietoa ulko- ja turvallisuuspoliittisen johdon sekä viranomaisten tarpeisiin tarkoituksena turvata Suomen kansallista turvallisuutta, suojata suomalaisten turvallisuutta, löytää siis tietoa Suomen kansallisturvallisuutta uhkaavista tekijöistä ja ilmiöistä.

Kun puhutaan tiedustelulainsäädännöstä, niin keskustelussa nousevat syystäkin esille perus- ja ihmisoikeuskysymykset, se, miten erilaisia oikeuksia tasapainotetaan ja huolehditaan siitä, että viranomaisilla on yhtäältä riittävät toimivaltuudet, ja toisaalta, että niitä toimivaltuuksia käytetään sillä tavalla, että perus- ja ihmisoikeuksia kunnioitetaan. On syytä huomata, kuten hallintovaliokunta mietinnössään toteaa, että tiedustelulainsäädännön tarkoituksenaahan on turvata perustuslailliseen yhteiskuntajärjestykseen ja siihen kiinteästi kuuluviin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin merkittäviin yhteiskunnallisiin intresseihin liittyvässä päätöksenteossa tarvittava tiedonsaanti. Hallintovaliokunta on jälleen kerran nostanut esille turvallisuuden perusoikeutena, ja tämä on hyvä huomata, kun keskustellaan tiedustelutoimivaltuuksista ja niiden suhteesta perus- ja ihmisoikeuksiin. Niiden tarkoitus siis on turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Haluan kiinnittää huomiota, kuten edellä edustaja Talvitie ja valiokunnan puheenjohtaja, tähän tiedustelumenetelmällä saadun tiedon käyttämiseen rikostorjuntaan eli tähän palomuurisääntelyyn. Valiokunta on asiantuntijakuulemisissa todennut konkreettisienkin esimerkkien kautta, että tämän nykyisen palomuurisääntelyn toimivuutta on arvioitava huolella. Yksi valiokunnan kuulemisissa esiin noussut seikka, joka tuolta mietinnöstäkin käy esille, on kysymys siitä, toimiiko tällainen tunnusmerkistösidoonainen palomuurisääntely tarkoituksenmukaisella tavalla tilanteessa, jossa rikollinen teko ei ole realisoitunut tai juridisesti alkanut. Ja tästä syystä tuolla valiokunnan mietinnössä on tuo yksimielinen tärkeä lausumaehdotus, siis lausumaehdotus siitä, että tätä palomuurisääntelyn toimivuutta tulee arvioida ja ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Olisinkin tästä ministeriltä halunnut kysyä, näkeekö ministeri kehitystarpeita tässä palomuurisääntelyssä. Millaisia mahdollisia muutostarpeita te olette tunnistanee?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

18.19 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman tässä lähestulkoon vei jalat suustani — hän nimittäin puhui kaiken sen, mitä olin itse ajatellut puhua. [Mari-Leena Talvitie: Tämä on tämä yhteinen tilannekuva!]

Mutta menen tähän palomuurisääntelyyn vielä sen verran, kun en tuossa esittelypuheessa käyttänyt näitä esimerkkejä. Niin kuin todettua, esimerkiksi matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten on sellainen rikos, jota ei voi luovuttaa esitutkintaviranomaiselle tilanteessa, jossa tämä tieto on tullut tiedustelun kautta, tai toinen vaihtoehto oli laitton sotilaallinen toiminta. Jos ajatellaan nyt ylipäätänsä tätä meidän turvallisuusympäristöä ja turvallisuustilannetta, joka lienee — jos ei pysyvästi, niin varsin pitkäaikaisesti — muuttunut, niin kyllä kai lähtökohta on se, että tämän tyyppisistä rikoksista näiden tietojen pitäisi pystyä siirtymään eri viranomaisten välillä, ja siitähän tässä palomuurisääntelyssä nyt onkin kysymys.

No sitten haluan nostaa vielä esiin sen asian, mitä itse asiassa edustaja Vestman tässä jo sivusi, että tiedustelulainsäädäntö ja tiedustelutoiminta ei ole vastinpari perus- ja ihmisoi-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

keuksille vaan ehkä pikemminkin tätä asiaa pitäisi lähestyä siten, että tiedustelu ja tiedustelulainsäädäntö ja tiedustelumenetelmät ovat välttämättömiä perus- ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi. Ehkä tästä keskustelusta välillä tulee sellainen tunne, että nämä ovat keskenään ikään kuin vaakakupeissa, ja niitä sitten punnitaan. Mutta jos ajatellaan sitä, että näkökulma olisikin pikemminkin se, että jos meillä on keinot pyrkiä estämään nimenomaan tiedustelussa sitä, mikä esimerkiksi suomalaisia ja Suomen kansaa voi uhata, niin ilman muuta tämän pitäisi toimia. Tämä on sellainen keskustelu, mitä käydään hyvin vähän. Lopultahan tämä palaa siihen perustuslain suomaan oikeuteen elämään, sillä silloin jos meillä esimerkiksi vihamielinen valtio pyrkii vaikuttamaan jopa uhaten suomalaisten henkeä ja terveyttä, niin tämä palaa kyllä mitä suurimmassa määrin tänne perusoikeuksiin, ja siltä osin ehkä olisi hyvä muistaa tässä keskustelussa myös tämä näkökulma.

Mutta sitten tarkentaisin vielä tätä kysymystä: kun tässä nyt valiokunta yksimielisesti nämä lausumat tänne mietintöönsä loi, niin kysytäänpä näin päin ministeri Mikkoselta — hienoa, että olette paikalla — että onkohan ministeriössä jo alkanut valmistelu ja selvittely näiden lainsäädäntömuutostarpeiden osalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen.

18.22 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvästä keskustelusta ja todellakin valiokunnalle vielä hyvästä työstä — täällä taitaa nimenomaan valiokunnan jäseniä pääosin olla tätä keskustelua käymässä.

Todellakin niin kuin tässä on tullut moneen kertaan esiin, niin kyllä se, että meillä on tämä tiedustelulainsäädäntö ollut nyt voimassa, on ollut aivan ensisijaisen tärkeää. Itse viime kaudella olin puolustusvaliokunnan jäsenenä tuota lainsäädäntöä tekemässä ja myös tuossa parlamentaarisen työryhmän työssä mukana, ja todella silloin kun sitä teimme, emme ehkä arvanneet, miten tärkeään rooliin tämä tulee, ja monella tapaa voimme olla todella tyytyväisiä, että viime kaudella tämä saatiin maaliin.

Tässä keskustelussa on noussut esiin toisaalta tämä valvontakokonaisuus, ja se näyttäytyy tässä hyvin toimivana, mutta aivan niin kuin kaikki muukin tässä tiedustelulainsäädännössä, se on myös osa-alue, jota on syytä seurata ja katsoa, onko sitä tarpeen kehittää jatkossa.

Sitten on paljon keskusteltu ja siinä mietinnössä myös nostettu tämä palomuurisääntely vahvasti esiin. Se on tietysti ihan selvää, että sitä on syytä selvittää ihan pelkästään jo senkin takia, että se mietinnössä näin painokkaasti nousee, mutta kyllä oli tiedossa jo aiemminkin, että tämä on kokonaisuus, jota on syytä selvittää. Kyllä ministeriönkin alustavan arvion mukaan nimenomaan tämän sujuvan viranomaisyhteistyön takaamiseksi tämä lainsäädäntö vaatii selkeyttämistä.

Niin kuin tuli näissä puheenvuoroissa esiin, niin todellakin eduskunnan oikeusasiamies silloin 2021 marraskuussa antoi päätöksen tämän tiedusteluvalvontavaltuutetun kannanoton johdosta palomuurisäännöksen soveltamisesta, ja tämä päätös on otettu suojelupoliisissa huomioon. Ja nyt sisäministeriö on suojelupoliisilta saanut tiedon, että eduskunnan oikeusasiamies ei ole toistaiseksi antanut vuoden 22 helmikuun tarkastuksesta vielä tarkastuskertomustaan, jossa sitten mahdollisesti tulee esille joitakin muutostarpeita. Ja varmasti myös tätä tarkastuskertomusta on syytä odottaa, niin että sitten päästään vielä tekemään sitä valmistelua — tai käytännössä varmasti se on sitten seuraavan hallituksen pöydällä. Mutta selkeästi se tarve siihen on, että tätä kokonaisuutta katsotaan ja katsotaan ne tarvit-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

tavat muutoshkohdat. Se on tullut nyt, niin kuin tässä mietinnössäkkin tulee, hyvin selkeästi esille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 11/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 114/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 124/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 37/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta. — Keskustelu, edustaja Rantanen, Mari.

Keskustelu

18.26 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tämän lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä käytimme täällä varsin runsaasti perussuomalaisia puheenvuoroja pohjautuen varsin kattavaan ja erinomaiseen vastalauseeseen, jonka valiokunnassa jätimme ja jossa esitimme lain hylkäämistä.

Täytyy vielä sanoa, että pohdittuani niin tätä lakia kuin tällä kaudella tehtyjä lainsäädäntömuutoksia ulkomaalaislakiin tunnen kyllä mielen varsin surulliseksi. Olen ensinnäkin surullinen siitä ottaen huomioon sen, mitä myös tämä lainsäädäntö tekee suomalaisille työmarkkinoille ja suomalaiselle työntekijälle: mikä on hänen asemansa enää sen jälkeen, kun käytännössä rajattomasti voidaan tuoda kolmansista maista työntekijöitä? Olen siitä kyllä valtavan surullinen.

Täytyy sanoa, että jaksan hämmästellä, miten voi olla niin, että työväenpuolue SDP on pääministeripuolue ja he tuovat näin kammottavia lakiesityksiä, jotka koskettavat suomalaista duunaria ja suomalaisia työmarkkinoita. Eivät he ole nytkään täällä, ja he ovat muutenkin aika hiljaa. Itse asiassa jopa SAK, jota voidaan pitää kyllä vasemmistopuolueiden ja erityisesti demarien äänitorvena, ei kannattanut tätä työnantajien sertifiointia.

Toisekseen olen erittäin erittäin hämmästyneenä siitä, että tämän lain valmistelussa ei ole kuultu kansallisen turvallisuuden viranomaista eli suojelupoliisia. Ei ole arvioitu turvallisuusnäkökulmia, ei ole arvioitu ihmisten työperäisen hyväksikäytön näkökulmia, ei mitään. Tässä ei ole mistään muusta kysymys kuin siitä, että Suomeen saadaan mahdollisimman paljon ihmisiä kolmansista maista.

Kuten viimeksi jo sanoin, meille maalattiin valiokunnassa hyvin karu kuva siitä, mitä tällä hetkellä tapahtuu ihmiskaupan, kiskonnan tapaisen työsyryjännän, riistämisen osalta tässä maassa. Nämä ihmiset tulevat Suomeen maksamalla ensinnäkin kynnysrahaa, ja sen

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

jälkeen heitä riistetään täällä ihan pelkästään sillä varjolla, että se, mikä Suomessa houkuttelee, on meidän elintasomme ja hyvä sosiaaliturva. Nämä ihmiset ostavat itsellensä työperäisiä oleskelulupia Suomeen.

Mutta mikään, mikään ei hätkähdytä täällä. Eilisessä Rikospaikka-ohjelmassa Itä-Uudenmaan poliisin rikoskomisario kertoi, että viime vuonna heille tulleiden rikosepäilyjen määrä ihmiskaupassa ja kiskonnan tapaisessa työsyryjinnässä kolminkertaistui. Tämä kaikki johtuu siitä, että tämä talo ei kykene tekemään sellaista lainsäädäntöä, jolla ei mahdollisteta tätä. Päinvastoin, tämäkin esitys itse asiassa pahentaa tätä ongelmaa.

Jos noin muuten on ideologinen tarve pyrkiä lisäämään Suomeen hinnalla millä hyvänsä ja ideologisin silmälasein maahanmuuttoa, niin kyllä pitäisi jonkun näköinen järki olla edes siinä, kun havaitaan, että maahanmuuttajat joutuvat rikoksen uhreiksi näiden lakiehdotusten myötä.

Arvoisa puhemies! Voisin puhua tästä koko yön, mutta jätän sen nyt tekemättä ja totean vain tähän, että esitän perussuomalaisten vastalauseen mukaisen lakien hylkäysehdotuksen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas.

18.30 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Nyt olemme siis toisessa käsittelyssä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esitys ei valiokunnan työstimisen jälkeenkään ota tarpeeksi huomioon niitä epäkohtia, joita perussuomalaiset ovat tuoneet esille. Esityksen hyödyt ovat edelleen täysin kyseenalaisia, ja lupaprosessien nopeuttamiseen liittyvää työntekijöiden hyväksikäytön riskiä tai maahanmuuton aiheuttamia lieveilmiöitä ei ole huomioitu kylliksi.

Esitys tulee helpottamaan merkittävässä määrin etenkin Suomeen suuntautuvaa, matalapalkka-aloille suuntautuvaa maahanmuuttoa, joka tulee kasvattamaan sosiaaliturvameinoja siten, että lopputulema valtiolle on miinusmerkkinen. Ennakkovalvontaa heikennetään, ja painotus siirtyy jälkivalvontaan.

Hallitus jatkaa siis vastuuttomalla maahanmuuttolinjallaan ja hakkaa päätänsä seinään kiihtyvällä tahdilla. Tämä kaikki alkoi Rinteen hallituksesta ja jatkuu nyt Marinin hallituksessa. Onneksi tätä vaalikautta on enää hetki jäljellä.

Maahanmuuttopolitiikkaan on saatava suunnanmuutos. Kaikki puhuvat mielellään osajista, mutta heidän houkuttelemisekseen ei ole keinoja osoitettu, siis niiden todellisten osajien. Hallitus kokoomuksen tuella haluaisi kymmeniätuhansia uusia halpatyöläisiä, se tässä on takana, ei mikään muu. Suosittelenkin nyt kokoomuskollegoille sisarpuolueensa Ruotsin moderaattien linjojen tutkiskelua. Hekin ovat jo tajunneet alkaa ottamaan takapakkia surkeista maahanmuuttolinjauksistaan. [Mari Rantanen: Kyllä!]

Erilaiset asiantuntijalausunnat ovat tuoneet esille esityksen ongelmallisuuksia, mutta niihin ei ole poliittista tahtotilaa ollut puuttua. Tämä on tietysti erikoista hallitukselta, jonka päätöksenteon pitäisi perustua tieteeseen, asiantuntijatietoon ja faktoihin. Ei siltä näytä, koska esimerkiksi Pohjanmaan, Uudenmaan ja Pirkanmaan TE-keskukset, Etelä-Suomen avi, Kansaneläkelaitos, SAK, Maahanmuuttovirasto, Finnwatch, valtiovarainministeriön asiantuntijat, Helsingin poliisi ja suojelupoliisi löysivät esityksestä ongelmia.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla en voi kannattaa tällaista lakiesitystä, koska jälleen kerran ideologia menee asiantuntijoiden ja kaiken maalaisjärjen käytön edelle, kuten tällä hallituksella on ollut tapana. Kannatan edustaja Rantasen tekemää hylkäysehdotusta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyne.

18.34 **Jukka Mäkyne ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsitteillä oleva lakimuutos tuo mukanaan lisää ongelmia ja väärinkäytöksen mahdollisuuden. Kun tämä lakimuutos tulee koskemaan kolmansista maista tulevaa työvoimaa, täytyy aina miettiä motiivit, miksi Suomeen tullaan töihin. Mikä Suomessa on se vetovoimatekijä, joka houkuttelee osaavaa työvoimaa? Meillä on korkea verotus, kylmä ilmasto, korkeat elinkustannukset ja vaikeasti opittava kieli. Nämä eivät varmasti houkuttele, mutta se, mikä houkuttelee, on meidän avokätinen asumisperusteinen sosiaaliturvamme. Tänne siis kannattaa tulla millä tahansa palkalla töihin, koska kun kerran sisään on päässyt, niin silloin on turvallisesti tulonsiirtojen piirissä.

Jos minä lähtisin esimerkiksi ulkomaille töihin, niin kyllä ensimmäinen kriteeri olisi tietenkin palkka ja se, miten tulen palkallani toimeen ulkomailla. Sen jälkeen tulevat muut asiat. Suomessa ei palkkataso ole hyvä verrattuna elämisen elinkustannuksiin. Siksi valvontaa pitää olla, etteivät työhöntulon motiivit ole jotakin muuta ja ettemme saa vain yhteiskunnalle haitallista maahanmuuttoa. Tässä täytyy myös huomioda, että vasta noin kaksi- ja puolituhatta euroa kuukaudessa ansaitsevan yksin asuvan työntekijän nettovaikutus on julkiselle taloudelle positiivinen.

Perussuomalaiset huomauttavat, että esityksen ehdottamalla tavalla lupaprosessien nopeuttaminen tulee tapahtumaan ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäytön riskin lisääntymisen hinnalla. Tällaisia ovat esimerkiksi kynnysrahan maksaminen vastineena työpaikan järjestämisestä täällä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Myös työnantajan täytyy ottaa vastuu palkkaamastaan ulkomaisesta työvoimasta. Tämän vuoksi lakiin lisättäisiin uudet säännökset työnantajan sertifioinnista. On kuitenkin selvää, että maahanmuuttajien hyväksikäyttöön syyllistyneitä työnantajia saadaan harvoin vastuuseen. Siksi lupaprosessien höllentäminen ja nopeuttaminen käytännössä heikentävät mahdollisuuksia valvoa hyväksikäyttöä, ja tämä ei ole suomalaisten, yhteiskunnan eikä ulkomaalaisen työntekijän etu.

Sitten on tämä mantra, jota kaikki hallituspuolueet ja myös kokoomus toistavat: tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Kuinka te, kokoomus, kehtaatte! Hallitus haluaa enemmän kuin kaksinkertaistaa työperäisen maahanmuuton vuosikymmenen loppuun mennessä. Nyt täytyy kuitenkin muistaa, että meillä on täällä tällä hetkellä 260 000 työnhakijaa, yli 48 000 vieraskielistä työnhakijaa ja valtava joukko ukrainalaisia, jotka mielellään tekisivät töitä täällä Suomessa. Me emme tarvitse tässä tilanteessa yhtään lisää maahanmuuttoa, emme ainakaan lisää työvoimareserviä matalapalkka-aloille. Sitä tässä maassa on tarpeeksi. Nyt pitääkin kysyä tämän esityksen laatijoilta, haluammeko tällä lakimuutoksella vain edistää Suomelle haitallista maahanmuuttoa ja siten tukea kansainvälistä ihmiskauppaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Rantasen esittämää hylkäysehdotusta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

18.38 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota esityksessä tähän yksityiskohtaan, joka koskee työnantajan sertifikaattia. Tässä ehdotetaan siis uutta sääntelyä työnantajan sertifioinnista. Tarkoituksena on helpottaa ulkomailta rekrytoivien yritysten hallinnollista taakkaa ja nopeuttaa lupien käsittelyprosessia, ja periaatteessa sertifiointi on kannatettava ehdotus. Mutta kuitenkin nämä kriteerit sertifikaatin saamiseksi ovat hyvin tiukat, jopa niin tiukat, että ne koskettavat ainoastaan noin 230:tä yritystä Suomessa, kun meillä on tällä hetkellä noin 270 000 yritystä ja vakava työvoimapula.

Lisäksi kriteerit ovat sellaiset, että ainoastaan suuret työnantajat pystyvät ne täyttämään. Kriteereinä käytetään esimerkiksi liikevaihtoa koskevia vaatimuksia sekä sitä, että yrityksen täytyy olla työllistänyt viimeisen kolmen vuoden aikana vähintään kymmenen työluvalla ollutta ulkomaalaista työntekijää. Näin ollen esimerkiksi pienet startupit jäävät tämän sertifioinnin ulkopuolelle, vaikka heillä on usein akuutti tarve ulkomaiselle asiantuntijuudelle ja osaamiselle, jota ei Suomesta välttämättä löydy. Toisin sanoen tämä nyt ehdotettu sertifiointi on tavallaan hyvä alku, mutta on erittäin tärkeää nyt seurata sen vaikutuksia ja olla valmiita laajentamaan pikaisesti kohderyhmää, jos ja kun kokemukset sertifioinnista osoittautuvat toimiviksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

18.40 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On tosiaan tärkeätä, että työnantajan sertifiointi tämän ulkomaalaislain muutoksen myötä etenee, mutta täytyy huomata, että puutteitakin vielä tähän hallituksen esitykseen kuuluu. Tässä lainsäädännössä on itse asiassa varsin kevyesti tämä luotettavan työnantajan tunnistaminen. Siinä määritellään muun muassa se, että yrityksellä on oltava koti ja toimipaikka Suomessa ja tämän luotettavan yrityksen luvan saa ensin kahdeksi vuodeksi ja sen jälkeen kolmeksi vuodeksi. Työnantajalle tulee velvollisuus selvittää työntekijän tiettyjen alojen pätevyys ja koulutus ynnä muut sellaiset vaateet, jos niitä vaaditaan siihen työntekoon. Aiemmin tämä on ollut siis nimenomaan työntekijän velvoite jo siinä vaiheessa, kun työntekijä on hakenut oleskelulupaa. Tarkemmat säännökset tästä luotettavasta yrityksestä tullaan säätämään sitten valtioneuvoston asetuksella, ja valiokunnassakin paheksuimme sitä, että vaikka hallituksen esityksen perusteluissa luki, että asetusluonnos on siinä hallituksen esityksessä, niin sitä ei kuitenkaan ollut. Eli meille jää se tarkempi tieto siitä, miten tätä säännellään, tulevaisuuteen ja valtioneuvoston asetukseen.

Toki tässä hallituksen esityksessä on paljon muutakin kuin sertifiointi. Tässä on muun muassa tavoitteena lyhentää käsittelyaikoja, ja pitkäaikainen kansallinen D-viisumi, joka on jo aiemmin myönnetty, nopeuttaa maahantuloa erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille.

Arvoisa puhemies! Vielä tästä ulkomaalaislaista yleisesti ottaen: Tällä kaudella on taidettu parikymmentäkin muutosta tehdä ulkomaalaislakiin, ja ulkomaalaislaki jos mikä on tällä hetkellä niin kuin tilkkutäkki. Lähes 60 laissa viitataan ulkomaalaislakiin ja ulkomaalaislaissa viitataan noin 30 muuhun säännökseen. Olen ymmärtänyt, että sisäministeriö on tekemässä tänä keväänä tämmöistä kestävän lainsäädännön valmistelua, jossa nimenomaan tätä ulkomaalaislakia käsitellään. Valitettavasti ministeri nyt ehti paikalta poistua, mutta olisin kysynyt, missä vaiheessa tämä lainsäädännön arviointi on menossa. Joka tapauksessa, mitkä tahansa puolueet ensi kaudella ovat, olisi tärkeää, että hallitusohjelmaan kirjataan, että ulkomaalaislaki on uudistettava kokonaisuutena ja kansalaisuuslaki samalla, koska vain sitä kautta, että lainsäädäntö on riittävän selkeä, tarkkarajainen, voidaan olet-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

taa, että sitä myöskin sitten toteutetaan sillä tavalla. Jos tässä salissa tai ministeriössä on tunne, että se on ristiin menoa ja lainsäädäntö ei ole tarpeeksi selkeää, niin ei voida olettaa, että se olisi myöskään kentällä tiedossa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 250/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 21/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 21/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Talvitie.

Keskustelu

18.43 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kyse on asunto-osakeyhtiölain muutoksesta, jossa parannetaan muun muassa esteettömyysremontteja. Jos osakkaalla on tätä muutostarvetta, niin asunto-osakeyhtiölain muutoksella nyt sitten pystytään paremmin näitä esteettömyysremontteja toteuttamaan. Remontit olisivat siis sellaisia, että osakas, joka tätä muutostyötä hakee, itse vastaa näistä kustannuksista. Asunto-osakeyhtiölaissahan on pitkään ollut se perinne, vaade, että kaikkien yksimielisyyttä moneen asiaan tarvitaan. Siinäkin mielessä tämä on hyvä, että nyt sitten toisilla osakkailla ei ole niin sanottua veto-oikeutta siihen, jos esteettömyysremontteja tarvitseva osakas on valmis itse kustantamaan tämän muutoksen, joka voi olla joillekin yhtäkkisestäkin henkilökohtaisessa elämäntilanteesta tapahtuneesta muutoksesta johtuen äkillinen, ja varsinkin jos kerrostalossa asuu, niin nämä esteettömyysremontit ovat monesti välttämätöntä liikkumista edistäviä elikkä perusteltuja ja senkaltaisia, että ne tarvitaan nopeasti.

Sitten tämän asunto-osakeyhtiölain muutoksiin yleisesti ottaen. Meidän on tärkeää sujuvoittaa asunto-osakeyhtiön päätöksentekoa. Viime kaudella tein itse lakialoitteen, joka itse asiassa tässä salissa sitten hyväksyttiin, niin että enää ei yhtiökokouksen yksimielisyysvaateen lisäksi tarvita jokaisen osakkaan suostumusta muun muassa kaava-asioihin vaan siihen riittää kolmen neljäsosan enemmistö. Tämä nyt käsittelyssä oleva lakimuutos on saman hengen mukainen ja hyvin kannatettava ja perusteltu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 250/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 248/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 22/2022 vp

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 248/2022 vp sisältyvien 1.-7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 251/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 27/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 27/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Sjöblom.

Keskustelu

18.46 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kun yritys ajautuu vaikeuksiin, se on aina todella stressaava ja vaikea paikka yrittäjälle, useasti myös hänen perheelleen sekä myös työntekijöille. Yrityssaneeraus on vaihtoehto konkurssille sellaisessa tilanteessa, jossa yritys voidaan vielä pelastaa. Konkurssissa pyritään velallisen omaisuuden realisointiin ja sitä kautta velkojen takaisinmaksuun, kun taas saneerauksella pyritään yrityksen toimintaedellytysten parantamiseen ja yrityksen selviämiseen vaikean ajan yli. Pienille ja keskisuurille yrityksille saneerausmenettely voi kuitenkin olla hyvin raskas ja kallis, joten jokainen uudistus, joka nopeuttaa ja sujuvoittaa menettelyä, on tervetullut.

Tämä esitys on velallisen sekä hänen sopimuskumppaniensa kannalta ihan tasapainoinen ja myös saneerauksen sujumisen ja onnistumisen kannalta tarpeellinen. Lakiesitys on kannatettava.

Puhemies Matti Vanhanen: Yleiskeskustelu jatkuu. — Edustaja Talvitie.

18.47 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys yrityksen saneerauksesta on todellakin tärkeä. Kuten edustaja Sjöblom tässä edellä sanoi, konkurssi- ja yrityssaneeraukset ovat aina yritykselle vaikeita tilanteita, mutta jotta me voisimme välttää niitä konkurssseja, olisi tärkeää myöskin, että pystytään tällaisia yrityssaneeraustilanteita edistämään. Tässä esityksessä ehdotetuilla muutoksilla edistettäisiin nimenomaan yritysten pääsyä joutuiseensa ja kustannuksiltaan kohtuulliseen saneerausmenettelyyn. Tämä on ollut pitkään toivottu muutos ja uudistus, ja hyvä, että tämä hallituksen esityksessä nyt sitten muutetaan.

Samalla tässä saneerausmenettelyä sujuvoitettaisiin ja yksinkertaistettaisiin menettelyyn liittyviä vaiheita karsimalla ja keventämällä. Mahdollisuutta vahvistaa saneerausohjelma nopeasti, kaikkia saneerausmenettelyyn tavanomaisesti liittyviä menettelyvaiheita läpikäymättä, helpotettaisiin. Velallisen oikeutta irtisanoa sopimuksia saneerauksen mahdollistamiseksi laajennettaisiin ja eräitä käytännössä ilmenneitä epäkohtia korjattaisiin.

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Hyvä, että asia etenee. Viimeisen vuosikymmenen aikana kuitenkin suurin osa meidän työpaikoista on tullut pk-sektorille ja yrityksiin, ja niiden merkitys tulee vain korostumaan. Jos saneerausmenettelyllä voidaan ehkäistä se, että yritys ajautuu konkurssiin, niin tämä laki on oman paikkansa ansainnut.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 251/2022 vp sisältyvien 1.—5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Ruotsin kanssa taksiliikenteestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kansainvälistä taksiliikennettä tiellä koskevan Ruotsin kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 262/2022 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 18/2022 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 18/2022 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimusmuutoksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 262/2022 vp tarkoitetun sopimusmuutoksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 262/2022 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Sopimusmuutoksen ainoa ja lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiksi arpajaislain muuttamisesta johtuviksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan säädösmuutoksiksi

Hallituksen esitys HE 282/2022 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 21/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 282/2022 vp sisältyvät 1.-9. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Hallituksen esitys HE 269/2022 vp

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 43/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 269/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 44/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 138/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 321/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 19/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 321/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 1 luvun 1 §:n ja merityösopimuslain 13 luvun 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 215/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 24/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 215/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain sekä yliopistolain 7 ja 37 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 26/2022 vp

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 96/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista

Hallituksen esitys HE 260/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 260/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Lakialoite laiksi sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 43/2022 vp Heikki Vestman kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan. — Keskustelu, edustaja Vestman.

Keskustelu

18.54 Heikki Vestman kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään siis muutettavaksi sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annettua lakia eli tehoreservilakia siten, ettei tehoreserviä varata täksi kuluvaan talveksi sähkömarkkinoilta pois. Tämän aloitteen, joka on jätetty lähes viisi kuukautta sitten viime syksynä, tarkoituksena oli huolehtia siitä, että kaikki mahdollinen suomalainen sähköntuotanto on markkinoilla, siis tuottamassa suomalaisille sähköä ja pitämässä hintaa kohtuullisena.

Euroopassa ja Suomessa on vallinnut ennennäkemätön sähkökriisi. Tämä kriisi johtuu Putinin Venäjän perusteettomasta hyökkäyssodasta Ukrainaan sekä Euroopan Venäjä-riippuvuutta lisänneestä energiapolitiikasta sekä toimitus- ja huoltovarmuuden puutteista niin Suomessa kuin laajemminkin Euroopassa. Tämän sähkökriisin on aiheuttanut siis se, että sähkön tarjonnasta on ollut niukkuutta. Sähkön tuottamisen kustannukset ovat nousseet erityisesti Keski-Euroopassa sen takia, että kaasusähköllä on Keski-Euroopassa niin iso merkitys, ja kaasun markkinahinta nousi sen takia, että venäläistä energiaa poistui Euroopan markkinalta.

Sähkökriisi on nostanut voimakkaasti sähkön hintaa Suomessakin. Vaikka nyt ollaan nähty osin säästä johtuen, osin suomalaisten sähkönsäästötoimenpiteistä johtuen matalam-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

man hinnan aikaa, siis erityisesti pörssisähkön osalta, niin sähkön hinta joka tapauksessa on kyllä voimakkaasti noussut: vuodesta 21 yli 100 prosenttia ja vuodesta 22 yli 400 prosenttia. Vaikka se sähkön pörssihinta onkin nyt leudon sään ja tuulisuuden vuoksi laskenut, suomalaisilla kuitenkin on hyvin kalliita sähkösopimuksia, joita monet perheet, kotitaloudet joutuivat pakon edessä viime syksynä tekemään, siis kiinteähintaisia, määräaika- ja hyvin kalliita sähkösopimuksia. Sähkökriisi ei siis ole ohi. Sähkökriisi ei ole ohi myöskään sen takia, että sitä venäläistä energiaa ei hyvin nopeasti Euroopassa pystytty korvaamaan ja on suuri riski siitä, että ensi talvikin voi olla hyvin vaikea.

No, tämän tehoreservijärjestelmän tarkoituksena on siis sähkön toimitusvarmuuden tason turvaaminen sähkönkulutuksen huippujen ja merkittävien sähköntuonnin ja -tuotannon häiriöiden aikana. Kysymys on siis reservistä. Tehoreservijärjestelmä on perustettu tällä tehoreservilailla. Tämän tehoreservin määrän määrää Energiavirasto kahden vuoden välein, ja tehoreservin määrä perustuu valtioneuvoston päätökseen sähkön toimitusvarmuuden tavoitetasosta. Energiaviraston määrittämä tehoreservin määrä on nykyisin 600 megawattia, ja Energiavirasto valitsee siis tarjouskilpailun perusteella voimalaitokset ja kulutusjoustot, jotka siihen tehoreserviin otetaan mukaan.

Tässä lakialoitteessa esitettiin siis sitä, että tehoreservia ei täksi kuluvaksi talveksi lainkaan hankita pois markkinalta, ja tämän lakialoitteen tavoite siis toteutui viime syksynä sitä kautta, että Energiavirasto ei tehoreservia hankkinut.

Tämä tehoreservi perustuu EU:n sähkömarkkina-asetukseen, ja se vastaa sen mukaista strategista reserviä, ja tätä tehoreservia silloin, kun se varataan pois sähkömarkkinoilta, siis niitä voimalaitoksia, jotka sinne reserviin otetaan, ei voida käyttää sellaisenaan sähkön kohonneen hinnan alentamiseksi. Fingrid, järjestelmävalvoja kantaverkkoyhtiö, voi ottaa tehoreserviasetettuja laitoksia käyttöön lainsäädännön mukaan vasta, kun Fingridin muut tas hallinnan keinot — siis muut keinot turvata sähkön riittävyys ja järjestelmän ylläpito — kuten säätösähkön ostaminen ja Fingridin omat varavoimalaitokset, eivät enää riitä kattamaan tuotannon ja kulutuksen välistä epätasapainoa. Eli käytännössä tilanteessa, jossa tehoreservia voidaan käyttää, on kyseessä jo hyvin syvä tehopula.

Tällaisessa systeemikriisissä, jossa pysyvästi on liian vähän sähkön tarjontaa — siis tuotantoa ja tuontia — tehoreservi voi toimia tarkoitustaan vastaan. Eli ensinnäkin muutoin markkinalle sähköä tuottavat voimalaitokset ostetaan tässä tehoreservijärjestelmässä markkinalta pois, ja niitä ei voida siis käyttää sähkön hinnan alentamiseen vaan ainoastaan siinä tilanteessa, että teho on oikeasti loppumassa. Toiseksi tehoreservi vaatii, että näitä laitoksia tulee voida käyttää kahdeksan vuorokauden ajan eli niin lyhyen ajan. Ja tämän vaatimuksen vuoksi ne laitokset, jotka sinne tehoreserviin otetaan, varautuvat vain tähän kahdeksan vuorokauden käyttöön, siis ne varaavat polttoainetta ja laitokset myöskin huolletaan täksi ajaksi.

Merkittävin tehoreservin piirissä aiempina vuosina ollut laitos on Fortumin Meri-Porin voimala, yli 500 megawatin hiililauhdelaitos. Käytännössä nyt, kun tehoreservia ei perustettu täksi talveksi, kuten tässäkin lakialoitteessa syksyllä esitettiin, tämä Fortumin Meri-Porin hiililauhdelaitos on ollut markkinoiden käytössä ja tuottanut itse asiassa viime vuoden lopulla ja syksyllä sähköä huomattavasti enemmän kuin sen kahdeksan vuorokautta. Tämä laitos on osaltaan sitten markkinoilla ollessaan alentanut sähkön hintaa ja turvannut sähkön riittävyyttä paremmalla tavalla kuin jos se olisi varattu syksyllä sinne tehoreserviin.

Vaikka tämän lakialoitteen tavoite onkin ikään kuin saavutettu sillä Energiaviraston syksyisellä päätöksellä, niin tässä lakialoitteessa tuodaan esille myöskin se tarve, että hal-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

lituksen tulisi käynnistää ja olisi tullut jo käynnistää valmistelu tehoreservin kehittämiseksi nykyistä paremmin yhteiskunnan sähkömarkkinoiden tarpeita palvelevaksi. Suomen sähköjärjestelmään tarvitaan lisää tehoa ja lisää tehoa näitä kulutushuippuja ajatellen, paukkupakkasia ajatellen, jolloin Suomessa ei tuule, mutta tämä nykyinen tehoreservijärjestelmä ei tätä tavoitetta palvele. Yksi vaihtoehto ratkaista asia on ottaa käyttöön Suomessa kapasiteettimaksu tai kapasiteettimarkkina, jossa siis sähkön tuottajille maksetaan siitä, että ne ylläpitävät tällaista kapasiteettia ikään kuin huonon päivän varalle. Tällainen kapasiteettijärjestely, -markkina mahdollistaa sen, että sitä varalla olevaa kapasiteettia voidaan käyttää myöskin markkinaehtoisesti. Siten se auttaisi alentamaan sähkön hintaa ja turvaamaan riittävyyttä muissakin kuin näissä vakavissa häiriötilanteissa tai tilanteissa, joissa ollaan jo käytännössä tehopulassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

19.02 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tällaisena vaikeana energiakriisin aikana, kun ihmisillä on huoli omasta ja perheensä selviytymisestä, on erittäin tärkeää huolehtia siitä, että meillä riittää talven kylmimmillekin päiville energiaa. Meidän kaikkien on nyt kannettava huolta siitä, että sähkön hintojen raju nousu ja siitä johtuva kotitalouksien hätä selviytymisestä otetaan vakavasti ja sen selviytymisen eteen tehdään töitä, ja tähän hätään tämä edustaja Vestmanin lakialoite vastaa erinomaisesti. Siksi tämä edustaja Vestmanin lakialoite on hyvä ja kannatettava.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

19.03 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiinnitän vielä huomiota niihin syksyisiin tapahtumiin: Nimittäin alun perinhän kantaverkkoyhtiö Fingrid esitti julkisuudessa huolensa siitä, että tällainen voimalaitosten varaaminen sinne tehoreserviin voi kääntyä todella omaa tavoitettaan vastaan tällaisessa systeemitason sähkökriisissä. Fingrid vetosi julkisuudessa siihen, että voimalaitoksia ei varata tehoreserviin vaan ne ovat markkinoiden käytössä tämän talven ajan. Käytännössä siis puhutaan siitä Fortumin hiililauhdelaityksesta, joka vastaa teholtaan Loviisan ydinreaktoreita.

Hallitus ei kuitenkaan kyennyt tekemään syksyllä sellaista päätöstä, jolla tämä tehoreservin varaaminen olisi jätetty tekemättä. Hallitus itse asiassa vetosi budjettiriihen yhteydessä siihen hyvin muodolliseen perusteeseen, että tehoreservin varaamisprosessia ei voida poliittisesti tai hallinnollisella päätöksellä perua, kun se on jo käynnissä, ja tämän lakialoitteen tausta oli siinä, että se osoitti, että tämä voimalaitosten varaaminen hyllylle markkinoilta olisi voitu hyvin yksinkertaisella lakimuutoksella estää.

Mielestäni nämä syksyiset tapahtumat tämän tehoreservin ympärillä olivat yksi osoitus siitä, kuinka passiivinen hallitus on ollut sähkökriisin ratkaisujen etsimisessä. Onneksi sitten viranomaisen eli Energiavirasto jätti viranomaisena varaamatta voimalaitoksen tehoreserviin sen takia, että Fortumin tarjous ei niitä ehtoja täyttänyt.

Todella toivon, että hallituksessa on nyt käynnissä valmistelu, jolla huolehditaan siitä, että ensi syksynä ei olla samassa tilanteessa. Meillä on siis voimassa tämä tehoreservilaki, jonka mukaan se tehoreservi tulee hankkia, ja pidänkin oikeasti akuuttina asiana sitä, että tehoreservijärjestelmän kehittämistä selvitetään, ja toivottavasti tuleva hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin, jotta Suomeen saadaan tätä nykyistä tilannetta paremmin palve-

Pöytäkirja PTK 165/2022 vp

leva reservijärjestelmä, joka on siis markkinoiden käytössä myös sähkön hinnan alentamiseksi ja muissakin kuin äärimmäisissä häiriötilanteissa tai tehopulatilanteissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 10.2.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen